

PROTOCOL DE PREVENCIÓ, DETECCIÓ I INTERVENCIÓ ENFRONT L'ASSETJAMENT ENTRE IGUALS

Justificació i objectius del Protocol

Assetjament entre iguals

Conducta de maltractament psicològic i/o físic, en el marc escolar, d'un alumne o grup d'alumnes a un altre de manera continuada

Per saber-ne més

- [Tipus d'assetjament](#)
- [Incidència en els centres educatius](#)
- [10 punts per conèixer millor l'assetjament](#)

PREVENCIÓ

Centre:

- [Normativa preventiva](#)
- [Valors i actituds](#)
- [Organització de centre](#)

Professorat

- [Gestió d'aula](#)
- [Metodologies](#)
- [Autoformació i pràctica reflexiva](#)
- [Programa innovació #aquiproubullying](#)

Alumnat:

- [Guia de prevenció per a l'alumnat EP](#)
- [Guia de prevenció per a l'alumnat ESO](#)
- [Mòduls formatius #aquiproubullying EP](#)
- [Mòduls formatius #aquiproubullying ESO](#)
- [Pràctiques restauratives: cercles de diàleg](#)

Família:

- [Guia per a famílies: Prevenció d'assetjament entre iguals](#)
- [Mòduls formatius per a famílies #aquiproubullying](#)

DETECCIÓ

INDICIS

Coneixement o sospita d'una situació d'assetjament escolar per part de qualsevol membre de la comunitat educativa

[Indicadors](#)

VALORACIÓ

Equip de valoració

- [Compilació d'informació](#)
(Tutor/a i altres membres de la Comunitat Educativa)
- [Entrevista a l'alumnat implicat](#)
- [Entrevista al grup d'observadors](#)
- [Entrevista a les famílies](#)

DIRECCIÓ
[Normativa](#)

Comunicació

Assessorament

Inspecció d'educació

VALORACIÓ INFORME

Sí

No

Reforç mesures preventives

Conflicte greu

Vegeu: [Protocol de conflictes greus](#)

Vegeu: [Protocol d'actuació amb menors infractors](#)

[Alumnat assetjador](#)

- Atenció individualitzada
- Suport terapèutic i/o mesures educatives

[Alumnat assetjat](#)

- Protecció
- Suport terapèutic i/o mesures educatives

Possible [Mediació](#)

[Actuacions amb el grup classe](#)

- [Pràctiques restauratives: cercles restauratius](#)
- Reforç cohesió de grup

[Intervenció amb les famílies](#)

- Informació
- Suport i orientació

Avaluació
[Registre i seguiment](#)

AUTOAPRENENTATGE

Arxiu 0 **JUSTIFICACIÓ I OBJECTIUS**

Justificació

Si bé l'**assetjament entre iguals** és un fenomen que ha existit sempre, en aquests moments tota la societat, i en especial la comunitat educativa, està més sensibilitzada tant pel que fa a la seva importància, en relació amb la vulneració dels drets fonamentals, com respecte a les seves conseqüències immediates i a llarg termini en el clima convivencial a l'aula.

Els centres educatius són espais de socialització d'infants i joves en què es poden donar situacions de conflicte i de violència entre iguals, però també són el marc idoni on implementar estratègies de prevenció que facilitin la creació d'un clima de convivència positiu a l'aula i contribueixin a la construcció de la cultura de pau al món.

L'existència d'un protocol permet dotar els centres i el professorat d'una eina efectiva de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament entre iguals, establint un marc comú d'actuació i afavorint la coordinació dels diferents agents implicats mitjançant un circuit sistematitzat.

Aquest protocol s'emmarca en la normativa vigent i ofereix orientacions de caràcter preventiu, de detecció i d'intervenció que cal contextualitzar en la realitat de cada centre educatiu.

Objectius

MISSIÓ

Evitar les conductes d'assetjament entre l'alumnat.

OBJECTIU GENERAL

Dotar els centres educatius de secundària d'una eina per prevenir, detectar i intervenir enfront situacions d'assetjament entre iguals.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Sensibilitzar el professorat i el personal del centre, l'alumnat i les seves famílies sobre l'assetjament entre iguals i la necessitat d'educar en la gestió positiva dels conflictes per tal de prevenir-lo.
- Fomentar la implementació de mesures preventives en els centres educatius.
- Facilitar la detecció de situacions d'assetjament entre iguals que poden afectar el benestar de les persones i arribar a vulnerar els seus drets elementals.
- Promoure les intervencions educatives entre l'alumnat i les seves famílies enfront situacions d'assetjament entre iguals.
- Establir un circuit de coordinació entre els diferents membres de la comunitat escolar i educativa implicats en el protocol.

Arxiu 1 L'ASSETJAMENT ENTRE IGUALS (ESCOLAR)

Conducta de maltractament psicològic i/o físic, en el marc escolar, d'un alumne o grup d'alumnes a un altre de manera continuada

Dan Olweus (1983) defineix el maltractament entre alumnes (*bullying*) com una *“conducta de persecució física i/o psicològica que realitza un/a alumne/a contra un/a altre/a, el qual escull com a víctima de repetits atacs. Aquesta acció, negativa i intencionada, situa la víctima en una posició de la qual difícilment pot sortir-se'n pels seus propis mitjans. La continuïtat d'aquestes relacions provoca en les víctimes efectes clarament negatius: descens de l'autoestima, estats d'ansietat i quadres depressius, cosa que dificulta la seva integració en el medi escolar i el desenvolupament normal dels aprenentatges”*.

L'assetjament no es refereix a agressions organitzades o espontànies en què es busca recíprocament el mal mutu, ni als actes de vandalisme o a d'altres comportaments problemàtics que es podrien manifestar d'una manera més o menys oberta en l'entorn escolar. És un tipus de violència que sovint es manifesta sota la superfície de les relacions observables en l'escola, oculta gairebé sempre per als adults, però ben coneguda per l'alumnat. Per això és un tipus de violència difícil d'identificar i de diagnosticar, quant a la seva gravetat, i, per tant, també d'eliminar.

Darrerament s'ha posat en evidència la importància que tenen les relacions entre els alumnes en els processos d'ensenyament-aprenentatge. Aquestes relacions faciliten l'aprenentatge d'un ampli ventall d'habilitats i actituds que contribueixen en gran mesura al seu desenvolupament emocional, cognitiu i social; però també poden tenir una influència negativa.

L'assetjament entre alumnes acostuma a ser poc conegut o, fins i tot, ignorat pels adults, especialment en les formes menys intenses (insults, malnoms, exclusió social) que poden gaudir de cert grau de permissivitat i d'indiferència. Moltes de les situacions que es consideren indisciplina o disruptivitat en realitat són disfuncions de les relacions entre els alumnes.

No és un fenomen nou, però ha estat poc valorat pels adults malgrat les greus repercussions que pot tenir entre els alumnes i en el clima de treball del centre. Els centres educatius que procuren la millora de les relacions entre els alumnes augmenten substancialment el benestar de totes les persones que hi conviuen i, en conseqüència, els resultats acadèmics.

Tot assetjament presenta les característiques següents:

- 1. Existeix una situació d'abús de poder** que impedeix que la persona assetjada pugui sortir de la situació per ella mateixa.
- 2. Hi ha intencionalitat per part de l'agressor o agressors** de fer mal, ja sigui físicament o psicològicament.
- 3. Qui el pateix es troba indefens enfront de qui l'intimida**, i això té com a conseqüència inseguretat i deteriorament de l'autoestima.
- 4. Es repeteix sistemàticament al llarg d'un període de temps** durant el qual l'agressió es dona de manera sostinguda.

Arxiu 2 TIPUS D'ASSETJAMENT ENTRE IGUALS

L'assetjament entre iguals es pot exercir de forma directa o indirecta. En les formes directes, l'agressor dóna la cara, la víctima s'adona que algú li està fent mal. En canvi, les formes indirectes poden ser molt subtils: la víctima percep que hi ha alguna cosa que no rutlla, però no acaba de saber què està passant ni qui n'és responsable. El fet de no identificar l'agressor pot desestabilitzar molt; la víctima arriba a dubtar de les seves pròpies percepcions i pot patir un fort estrès i ansietat.

Segons la forma i la naturalesa de les agressions, podem trobar els següents tipus d'assetjament entre iguals:

Naturalesa	Forma	
	Directa	Indirecta
Física	Donar empentes Pegar Amençar amb armes	Robar objectes d'algú Trencar objectes d'algú Amagar objectes d'algú
Verbal	Insultar Burlar-se Anomenar amb malnoms...	Parlar malament d'algú Difondre falsos rumors
Digital	Trucades i missatges de text <i>e-mails</i> Fotografies i vídeos tramesos directament Participació en xats	Comentaris, fotografies i vídeos penjats a les xarxes socials de forma anònima Suplantació de personalitat per enviar o publicar material comprometedor
Exclusió social	Excloure No deixar participar...	Ignorar Fer com si fos transparent...

Si el mitjà utilitzat és el telèfon mòbil o l'ordinador (missatges de text, *e-mails*, xarxes socials, etc.), estariem parlant de **ciberassetjament**. En aquest cas, l'agressor s'empara en l'anonimat i això porta la víctima a desconfiar de tothom. A més a més, l'efecte expansiu de la xarxa fa que l'acció adquireixi una dimensió exponencial.

De vegades, les conductes d'odi i discriminació poden desembocar en situacions d'assetjament que pot tenir conseqüències molt negatives per a qui les pateix.

Arxiu 3 **INCIDÈNCIA EN ELS CENTRES EDUCATIUS**

Els estudis realitzats posen en evidència que el maltractament entre alumnes es produeix en tot tipus de centres, amb major o menor grau, al marge de la seva titularitat i nivell socioeconòmic.

La forma més freqüent és l'assetjament verbal, tant en les formes directes (insultar) com en les indirectes (fer córrer rumors). Generalment, els nois s'impliquen més en agressions directes i les noies, en agressions indirectes.

Les conductes d'agressió directa ja es comencen a observar a l'educació infantil, mentre que les formes indirectes no s'acaben de desenvolupar fins el cicle mitjà d'educació primària, ja que requereixen el domini de certes habilitats socials. A partir d'aquestes edats, les conductes d'assetjament entre iguals es comencen a fer més evidents i assoleixen un punt màxim entre el darrer nivell de Primària i el primer cicle d'ESO. A partir d'aquests cursos, s'observa un descens d'aquestes actituds.

La darrera **Enquesta sobre Convivència Escolar i Seguretat a Catalunya** (ECESC 2011-2012), realitzada a l'alumnat de secundària, mostra, en termes generals i respecte a edicions anteriors, una estabilitat en la percepció que tenen els adolescents sobre les accions negatives continuades, o presumpte assetjament (al voltant del 10% de l'alumnat). Tot i així, un 3,9% de l'alumnat té la percepció que rep accions negatives greus o molt greus per part del seus companys¹.

L'ECESC 2011-2012 constata que gairebé un 15% de l'alumnat està implicat en accions negatives continuades o presumpte assetjament, ja siguin víctimes, agressors o víctimes reactives (és a dir, que reben o infringeixen algun tipus de violència). Així mateix, l'estudi registra un augment, per part de l'alumnat, de la percepció del fenomen global del maltractament entre iguals. Ara bé, aquesta visió no està associada a cap augment dels casos coneguts en el propi grup classe. Aquesta situació pot respondre a un augment de la consciència i sensibilització general sobre aquest assumpte en els centres educatius i en la societat en general².

¹ Vegeu punt 4 de [*l'Informe sobre l'Enquesta de convivència i seguretat a Catalunya, 2011-2012, dades destacades i síntesi de resultats*](#), elaborat pel Departament d'Ensenyament (p. 11-13)

² Vegeu punts 2 i 3 de *l'Informe sobre l'ECESC, 2011-2012*, Departament d'Ensenyament (p. 7-10)

L'agressió física, sobretot entre els nois, sol ser força visible. Cal distingir les baralles esporàdiques, en què es mesura la força i/o l'estatus entre els iguals, de les **situacions de desequilibri**. Una **observació de la continuïtat en el temps** d'aquestes accions ens pot posar en alerta. És important –sobretot a primària– l'observació en espais on la vigilància de l'adult és menor o més distesa (lavabos, racons de pati, passadissos, vestidors, menjador, activitats extraescolars, transport escolar, etc.). Per tant, també és important la formació dels monitors d'aquestes activitats. El **registre d'incidents** per escrit és una eina que pot ser d'ajut.

En els centres educatius cal incidir també en la creació d'un clima de confiança i el manteniment de canals de comunicació adients per facilitar el coneixement d'aquests comportaments per part dels adults. Respecte a l'edició anterior, l'ECESC 2011-2012 enregistra un increment de l'1,5% de l'alumnat que manifesta necessitar ajuda enfront els maltractaments, la qual cosa contrasta amb una disminució significativa de la comunicació d'aquesta situació als adults (professorat, de 37,7% a 22,2% i famílies, de 37,9% a 29,4%). En canvi, augmenta la comunicació d'aquests maltractaments entre els iguals³ (de 20,7% a 36,4%).

A l'escola ningú no ha de patir cap mena d'assetjament. Assolir aquest objectiu requereix un esforç permanent de tota la comunitat educativa (docents, alumnat, famílies, etc.).

³ Vegeu punt 6 de *l'Informe sobre l'ECESC, 2011-2012*, Departament d'Ensenyament (p. 15-16)

Arxiu 4 **DEU PUNTS PER CONÈIXER MILLOR L'ASSETJAMENT**

1. Assetjar no és "fer una broma"

La interacció amb els companys contribueix en gran manera al desenvolupament sociocognitiu dels infants, però hi ha certs tipus de relacions que poden tenir conseqüències molt negatives en el desenvolupament. L'assetjament entre alumnes n'és un.

Hi ha nois i noies que quan agredeixen i algú els ho retreu diuen: "*Només estem jugant, és broma!*", però **assetjar no és fer una broma. En una broma tothom riu i ningú no resulta perjudicat, mentre que en l'assetjament hi ha una víctima.** A vegades hi ha bromes pesades que poden molestar i que, per si soles, no es poden considerar assetjament però, en repetir-se i allargar-se en el temps, s'hi poden considerar com a tal.

2. Qualsevol pot fer conductes d'assetjament

Hi ha trets temperamentals que poden predisposar a una conducta agressiva; també hi ha factors ambientals com unes **normes poc clares**, una **excessiva permissivitat**, la **manca de coherència**, o la simple **exposició a la violència**, que també poden contribuir al seu desenvolupament.

L'agressió pot ser instrumental ("*Agredeixo per aconseguir allò que vull*") o reactiva (com a reacció a una provocació real o imaginària). És important fer aquesta distinció perquè la instrumental s'atura quan la persona s'adona que no li surt a compte (intervenció disciplinària, per exemple), mentre que la reactiva està dominada per les emocions i sovint requereix un altre tipus d'intervenció.

També es pot agredir un company per contagi social ("*Ho faig perquè ho fan tots*"), per no quedar malament davant del grup o per por a ser el proper, si un no s'afegeix a l'agressió.

Les agressions que tenen lloc a través de les relacions socials mereixen una atenció especial. Sovint l'agressor té força desenvolupades les habilitats socials; manipula agredeix de manera que als ulls dels altres sembla que no tingui intenció de fer-ho.

3. Qualsevol pot ser objecte d'agressions

El grup tolera malament la diferència i qualsevol persona que surti de la norma té més probabilitats de ser rebutjada. Certes característiques poden fer que una persona sigui més susceptible de ser objecte de les crítiques i les burles del grup (tenir les orelles grosses, portar ulleres, pensar o vestir diferent, ser d'una altra ètnia, estudiar molt i ser aplicat, etc.). A vegades, la gelosia o l'enveja poden desencadenar l'agressió.

Aquest tipus d'assetjament no parteix d'una provocació prèvia de la víctima. Els agressors solen dir: *"És ell/a qui s'ho busca"*, però només és un pretext per justificar l'agressió.

No obstant, **algunes persones poden ser més vulnerables a la victimització.** Es caracteritzen per presentar ansietat, feblesa, baixa autoestima, inseguretat i poden arribar a creure's mereixedores de l'assetjament. No sempre és clara la relació de causalitat, és a dir, si aquestes característiques poden ser causa o conseqüència d'un procés de victimització.

Un altre tipus de víctima són les víctimes agressores, que estan implicades en els dos rols; per una banda, són víctimes de les agressions d'uns i, per l'altra, victimitzen altres companys que perceben com a més dèbils.

Generalment, són nens i nenes que atribueixen intencions hostils a les conductes dels altres ("biaix atribucional hostil") i solen presentar manca d'habilitats socials.

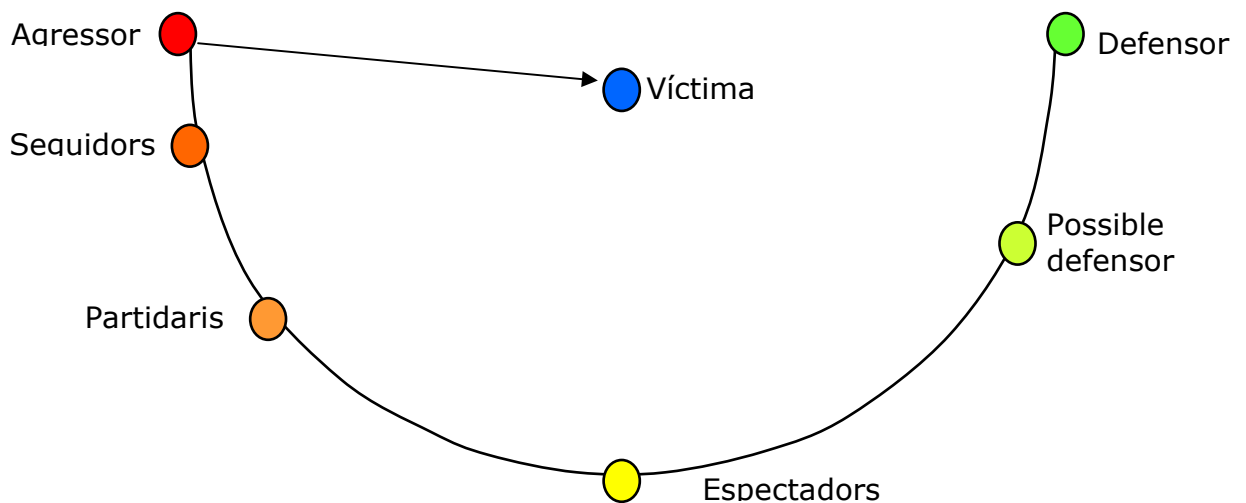
Sigui quina sigui la seva conducta, en cap cas ningú no es mereix ser víctima d'assetjament.

4. En les situacions d'assetjament tothom hi juga un rol

L'assetjament entre alumnes no és una qüestió només d'agressor i víctima; és un problema seriós que afecta tothom. **Es tracta d'una violència social per naturalesa, que té efectes molt negatius en el clima de l'aula i en els processos d'ensenyament-aprenentatge del grup classe on té lloc.**

Dan Olweus descriu els diferents rols que es poden adoptar davant una situació d'assetjament en el que anomena "cercle del *bullying*". Cal recordar que davant una situació d'assetjament per abús de poder no hi ha posicions neutrals. Els *espectadors* també formen part del problema, ja que en desentendre's, el toleren per omissió.

Figura 1: El cercle del bullying (Olweus 2001):

- **Agressor:** comença l'assetjament i en pren part activa
- **Seguidors:** no comencen l'assetjament, però en prenen part activa.
- **Partidaris:** no prenen part activa, però el recolzen mostrant un suport obert.
- **Espectadors:** no prenen posició, no intervenen.
- **Possibles defensors:** pensen que caldria ajudar la víctima, però no ho fan.
- **Defensors:** no els agrada l'assetjament i ajuden la víctima o ho intenten.

5. Nois i noies són diferents quan agredeixen

Pel que fa el gènere, es confirma que l'assetjament continua essent un fenomen que afecta bàsicament els nois, que l'exerceixen i el pateixen en major proporció que les noies. Aquesta dada és molt clara a l'educació primària, però a l'ESO la incidència per sexe és molt semblant.

Els nois utilitzen més les formes directes com pegar, amenaçar i insultar. L'agressió física pot ser utilitzada per alguns nois mancats d'altres habilitats per establir una relació de domini.

Les noies acostumen a ser protagonistes d'agressions indirectes i relacionals. Això està relacionat amb el fet que el model comunicatiu i d'amistat entre nois i entre noies segueix patrons diferents: les relacions que estableixen les noies són més intenses i emotives i l'agressió relacional pot ser un instrument per guanyar poder o per venjar-se.

Sovint s'ha dit, basant-se en les observacions d'agressions directes, que els nois són més agressius que les noies. Tanmateix, aquesta afirmació es posa en dubte quan es contempen les formes d'agressió indirecta i d'agressió relacional basades en els rumors malintencionats, la manipulació i l'exclusió social, més utilitzades per les noies. Malgrat tot, dades recents mostren un increment de l'agressió directa entre les noies.

Les noies també poden presentar conductes agressives, però en tot cas expressen l'agressió d'una manera diferent.

6. L'assetjament entre alumnes és un problema de salut que afecta a tothom

S'ha demostrat que els nois i les noies implicats en situacions d'assetjament continuat tenen més trastorns psicològics i problemes conductuals que els no implicats, tant pel que fa als agressors com a les víctimes. Però també afecta els espectadors i l'entorn on es produeixen.

Els nois i les noies victimitzats poden desenvolupar aversió a l'escola, depressions, ansietats i una pèrdua d'autoconfiança i d'autoestima que pot tenir greus conseqüències per al seu desenvolupament. En casos greus, poden tenir ideacions o, fins i tot, fer intents de suïcidi.

Els espectadors de la violència s'insensibilitzen. La persona que es socialitza en un entorn d'abús pot acabar pensant que:

- Les normes són per a saltar-se-les (**conducta antisocial**).
- No complir-les proporciona prestigi social (**deteriorament moral**).
- L'única forma de fer-se respectar és esdevenir violent (**inevitabilitat de la violència**).

7. El noi o la noia victimitzat necessita ajuda

Hem de tenir present que la víctima està atrapada en una espiral de violència de la qual no és responsable i d'on no pot sortir-se'n tota sola; necessita la intervenció dels altres. **Si els companys l'ajudessin, es trencaria el cercle de l'assetjament, però generalment això no passa.** Poques vegades busca l'ajuda dels adults, perquè sovint no entén què passa i està desorientada o creu que és culpa seva i en sent vergonya; també se sent malament per no saber-se defensar i pot preferir amagar el problema, o bé pot tenir por de la possible repressió dels agressors.

Per això és important conèixer i acabar amb les situacions d'assetjament que es puguin donar entre els alumnes. La víctima ha de saber que està patint una situació injusta de la qual no és responsable, i ha de poder confiar que els adults l'ajudaran. Aturar l'assetjament és l'objectiu immediat i prioritari, però n'hi ha més.

En general, aquests joves presenten certa fragilitat emocional i social. A vegades són nens sobreprotegits per la família que no han tingut experiències prèvies de confrontació. En d'altres casos, han estat educats en un ambient familiar respectuós i responsable i manifesten una gran dificultat per fer front a reptes de prepotència o d'abús. Solen ser nens o joves insegurs, acomplexats i amb una baixa autoestima.

En qualsevol dels casos, **necessiten recuperar la seva autoestima, l'autoconfiança i millorar la capacitat de gestió de les relacions socials**, i això es pot fer amb activitats **d'educació emocional i programes de competència social**.

8. El noi o la noia que agredeix també necessita ajuda

Hi ha nois i noies que enfront d'un conflicte no són capaços de generar solucions alternatives i responen agressivament; veuen l'agressió com la millor manera d'aconseguir els seus objectius i no tenen en compte les emocions ni els interessos dels altres (*"Agredeixo per fer-me respectar"*).

En d'altres casos, la seva resposta està tenyida emocionalment; agredeixen perquè tenen una percepció esbiaixada de les intencions de l'altre (*"Agredeixo abans que m'agredeixin"*).

En ambdós casos **aquests infants o adolescents tenen dificultats per processar la informació social i donar una resposta adequada; sovint presenten una mancança d'habilitats socials i dificultats d'autoconeixement i control emocional.**

Els nois o noies que agredeixen a través de les relacions socials són un cas diferent. Manipulen els altres per aconseguir que un alumne determinat sigui rebutjat, no li facin costat o l'excloguin de les activitats. Aquests nois o noies no tenen una manca d'habilitats socials; al contrari, el seu problema és una acusada dificultat per empatitzar emocionalment amb l'altre.

En els dos primers casos, són útils els programes de competència social i les tècniques de resolució de conflictes. L'educació emocional serà útil i necessària en totes les situacions.

9. Aturar la situació requereix una actitud ferma

A l'alumnat assetjat li costa informar als adults i això acostuma a ser més freqüent a mesura que els nens es fan més grans. Molts alumnes són objecte d'assetjament durant llargs períodes de temps i els adults només s'adonen quan el problema ha assolit nivells greus. Això és degut, en part, al fet que els nens no comparteixen el seu problema amb els adults, no demanen ajuda. La desconfiança i/o reticència a informar els adults es basa en la sospita, de vegades fins i tot en l'experiència, que allò que per a ells és una situació molt greu serà subestimat pels adults.

Al marge d'una política de convivència global d'escola, l'actitud dels adults és essencial. Actuar contra aquesta situació injusta, d'abús de poder, per insignificant que pugui semblar, té molta importància ja que modela les expectatives sobre l'ús de la violència per resoldre conflictes i contribueix a la millora del clima de convivència a l'escola, amb resultats positius per a tothom (alumnes, professionals i pares).

En tot cas, la víctima s'ha de sentir escoltada i protegida, i la persona agressora ha de saber que està incorrent en una falta greument perjudicial per a la convivència, i que no es permetrà que aquesta situació continuï.

10. Es tracta de drets fonamentals i els centres educatius són responsables de la protecció dels seus alumnes

Aquest fenomen està relacionat amb l'actitud general de la societat davant la violència i l'opressió. Afecta els principis democràtics i els drets fonamentals de les persones: **tota persona té dret a veure's lliure de l'opressió i la humiliació repetida i intencionada, tant a l'escola com en tot l'àmbit social.**

Quina opinió sobre els valors socials es farà un alumne que és objecte d'agressions repetides sense que els adults intervinguin? I un alumne que ha assetjat algun company durant llargs períodes de temps amb total impunitat? I un noi que ha estat espectador d'aquestes situacions reiterades sense que ningú no intervingués?

Els alumnes acudeixen a l'escola no tan sols a adquirir coneixements sinó també, com diu la llei, a formar-se en el respecte als drets i llibertats fonamentals i en l'exercici de la tolerància i de la llibertat dins dels principis democràtics de convivència. És un dret dels alumnes aprendre en un ambient segur i és un deure dels adults treballar per tal que tots els alumnes se sentin segurs al seu centre.

Per tant, el centre educatiu ha de tenir recursos de detecció i intervenció envers les conductes d'assetjament, donar a conèixer els drets i els deures fonamentals de les persones i els mecanismes que té l'escola per garantir-los, i informar a qui es pot adreçar una persona si pateix qualsevol situació de maltractament.

Els centres educatius han de ser entorns segurs de treball i aprenentatge per a professors i alumnes. Hem de fer tot allò que estigui en les nostres mans per aconseguir-ho.

Arxiu 5 **NORMATIVA PREVENTIVA ENFRONT L'ASSETJAMENT**

1. [LLEI 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#) (DOGC 5422 - 16/07/2009)

L'article 7 sobre **Convivència** manifesta que:

- 1. Tots els membres de la comunitat escolar tenen el dret a una bona convivència i el deure de facilitar-la.*
- 2. Les regles de convivència als centres educatius s'han de basar genèricament en els principis democràtics i específicament en els principis i normes que deriven d'aquesta llei.*

L'article 30 sobre **Dret i Deure de convivència** estableix que:

- 1. L'aprenentatge de la convivència és un element fonamental del procés educatiu i així ho ha d'expressar el projecte educatiu de cada centre.*
- 2. Tots els membres de la comunitat escolar tenen dret a con viure en un bon clima escolar i el deure de facilitar-lo amb llur actitud i conducta en tot moment i en tots els àmbits de l'activitat del centre.*
- 3. Els centres han de vetllar perquè els membres de la comunitat escolar coneguin la Convenció sobre els drets dels infants.*
- 4. Correspon a la direcció i al professorat de cada centre, en exercici de l'autoritat que tenen conferida, i sens perjudici de les competències del consell escolar en aquesta matèria, el control i l'aplicació de les normes de convivència. En aquesta funció, hi ha de participar la resta de membres de la comunitat educativa del centre. La direcció del centre ha de garantir la informació suficient i crear les condicions necessàries perquè aquesta participació es pugui fer efectiva.*
- 5. Els centres han d'establir mesures de promoció de la convivència, i en particular mecanismes de mediació per a la resolució pacífica dels conflictes i fórmules per mitjà de les quals les famílies es comprometin a cooperar de manera efectiva en l'orientació, l'estímul i, quan calgui, l'esmena de l'actitud i la conducta dels alumnes en el centre educatiu.*

L'article 32 sobre **Mediació** disposa que:

- 1. La mediació és un procediment per a la prevenció i la resolució dels conflictes que es puguin produir en el marc educatiu, per mitjà del qual es dona suport a les parts en conflicte perquè puguin arribar per si mateixes a un acord satisfactori.*
- 2. El Departament ha d'establir les normes reguladores del procediment de mediació, que han de definir les característiques del procediment i els supòsits bàsics en què és procedent d'aplicar-lo*

L'article 33, que tracta sobre **Protecció contra l'assetjament escolar i contra les agressions**, estableix que:

- 1. El Govern i el Departament han d'adoptar les mesures necessàries per a prevenir les situacions d'assetjament escolar i, si s'escauen, afrontar-les de manera immediata, i per a assegurar en tot cas als afectats l'assistència adequada i la protecció necessària per a garantir-los el dret a la intimitat.*
- 2. El Departament ha de posar a disposició dels centres els mitjans necessaris per a atendre les situacions de risc d'assetjament escolar. En cas que resulti imprescindible, es poden adoptar mesures extraordinàries d'escolarització, i el Departament pot adoptar també, en l'àmbit del personal al seu servei, mesures extraordinàries de mobilitat.*

2. [DECRET 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius](#) (DOGC 5686 - 05/08/2010)

L'article 19 sobre el contingut de les **Normes d'organització i funcionament del centre (NOFC)** estableix que:

- 1. L'aplicació de mesures per a la promoció de la convivència i dels mecanismes de mediació, així com la definició de les irregularitats en què pot incórrer l'alumnat quan no siguin greument perjudicials per a la convivència i l'establiment de les mesures correctores d'aquestes irregularitats i les circumstàncies que poden disminuir o intensificar la gravetat de la conducta de l'alumnat*

L'article 23 sobre **Mesures de promoció de la convivència** disposa que:

- 1. Les normes d'organització i funcionament del centre han de ser coherents amb el fet que l'aprenentatge i la pràctica de la convivència són elements fonamentals del procés*

educatiu. Totes les persones membres de la comunitat escolar tenen dret a conviure en un bon clima escolar i el deure de facilitar-lo amb les seves actituds i conducta.

2. Les normes d'organització i funcionament han d'incorporar les mesures de promoció de la convivència establertes en el centre, així com els mecanismes i fórmules per a la prevenció i resolució de conflictes. Entre aquests mecanismes s'ha de considerar el de la mediació, sense perjudici de les altres iniciatives de foment de la convivència i de la resolució pacífica dels conflictes que adoptin el Departament d'Educació i les persones titulars dels centres.

3. [DECRET 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya](#) (DOGC 4670 - 06.07.2006)

L'article 25, sobre l'**Àmbit d'aplicació** de la mediació, disposa que:

1. El procés de mediació pot utilitzar-se com a estratègia preventiva en la gestió de conflictes entre membres de la comunitat escolar, encara que no estiguin tipificats com a conductes contràries o greument perjudicials per a la convivència en el centre.

(...)

4. [LLEI 11/2014, del 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals i per erradicar l'homòbia, la bifòbia i la transfòbia](#) (DOGC 6730 - 17/10/2014)

L'article 12.6 sobre **Educació** disposa que *s'ha de vetllar per la conscienciació i la prevenció de la violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere i oferir mecanismes als centres perquè detectin situacions de discriminació o exclusió de qualsevol persona per les dites raons. En aquest sentit, s'ha de promoure el desplegament efectiu de plans de convivència amb un èmfasi especial en les mesures de prevenció i d'actuació contra l'assetjament de què poden ser objecte les persones LGBTI en el medi escolar.*

5. [RESOLUCIÓ ENS/585/2017, de 17 de març, per la qual s'estableix l'elaboració i la implementació del Projecte de Convivència en els centres educatius dins el marc del Projecte Educatiu de Centre.](#) (DOGC 7336 - 24.3.2017)

1. La Resolució estableix l'obligatorietat per a tots els centres educatius del Servei d'Educació de Catalunya d'implementar el Projecte de Convivència en el marc del seu Projecte Educatiu en un termini màxim de tres anys.
2. El Departament d'Ensenyament posarà a l'abast dels centres els recursos formatius i d'assessorament necessaris per a la seva elaboració.
3. Per a la seva elaboració el Departament d'Ensenyament impulsarà l'ús de l'aplicació informàtica, la qual facilita elements per a la diagnosi, orientacions i recursos per a l'elaboració del projecte.

En l'apartat 4 de l'annex es detallen les mesures i actuacions relacionades amb el nivell preventiu.

- 4.1. Nivell preventiu. Valors i actituds convivencials: Mesures i actuacions orientades a desenvolupar en l'alumnat aquelles actituds i valors propis de la competència social i ciutadana que contribueixen a fer-lo competent en relació a si mateix, amb els altres i amb el món.

Arxiu 6 **VALORS I ACTITUDS**

L'educació en Valors i Actituds constitueix una acció preventiva que contribuirà a millorar les relacions amb un mateix i amb els altres i, per tant, a evitar l'assetjament o altres respostes no desitjables. Els temes que en el marc del [Projecte de convivència](#) contribueixen de manera específica a treballar les competències socioemocionals són:

[Educació socioemocional](#)

[Educar en el respecte](#)

[Educar en la gestió positiva dels conflictes \(Mediació\)](#)

[Coeducació](#)

[Educació intercultural](#)

[Inclusió](#)

[Educació per la pau](#)

Arxiu 7 **ORGANITZACIÓ DE CENTRE**

No és possible la convivència sense una organització que gestioni, articuli i doni sentit a les actuacions i als processos. L'organització afavoreix o dificulta el clima de convivència.

En els cinc temes d'organització de centre que desenvolupa el [Projecte de convivència](#) hi trobareu actuacions per fer de l'organització de centre una eina de prevenció per a la convivència.

Aquests temes són:

- [Acollida](#)
- [Comunicació](#)
- [Estructura i gestió de recursos](#)
- [Norma](#)
- [Participació](#)

Arxiu 8 **GESTIÓ D'AULA**

Per poder prevenir i, si és necessari, donar una resposta ràpida i efectiva a una situació d'**assetjament**, és necessari actuar a tots els nivells: individualment, amb el grup-classe i en el centre.

Tot i que les situacions d'assetjament acostumen a donar-se lluny de la mirada dels docents i els companys, cal estar atents a les interaccions que es donen a l'aula, ja que poden ser reflex del que succeeix en altres escenaris: patis, passadissos, gimnàs, vestuaris, entrada del centre...

Algunes estratègies per abordar la resposta a possibles conductes d'assetjament són:

1. Desenvolupar activitats de prevenció
2. Practicar la mirada atenta i l'escolta activa
3. Impulsar la cohesió de grup i la participació
4. Fomentar la figura del company tutor i l'ajuda entre iguals
5. **Gestionar l'aula de manera eficaç**

Gestió d'aula és una manera d'anomenar el procés que el professorat ha de seguir per organitzar els estudiants, lloc, temps, i materials, donant rellevància a l'ensenyament de comportaments i actituds responsables a l'aula. L'objectiu és clar: crear un clima adequat de relacions positives a l'aula perquè l'aprenentatge es pugui donar de forma eficaç. A més, una gestió eficaç de l'aula permetrà **evitar situacions d'assetjament**.

Línies estratègiques de la gestió eficaç d'aula

1. **Sensibilitzar els equips directius i el professorat** dels aspectes organitzatius de l'aula que permeten un millor funcionament de la tasca docent.
2. Conèixer les **expectatives del centre** per a la millor gestió de l'aula.
3. Marcar-se uns **objectius clars** per aconseguir el clima desitjat a la classe consensuats per l'equip docent.

4. Establir un **marc d'actuació al centre** sobre la gestió de l'aula.
5. Organitzar l'aula en funció de les **necessitats, capacitats i característiques de l'alumnat**.
6. Replantejar-se la **distribució i gestió** de l'espai i del temps en funció dels objectius didàctics.
7. Establir amb l'alumnat les **normes i rutines** a l'aula, espais comuns, centre.
8. Establir un protocol consensuat d'actuació per **gestionar l'aula en els primers dies de classe**.
9. Prendre consciència de la importància de donar **models de resposta positiva** als alumnes: **models assertius**.
10. **Analitzar el estils docents** que coexisteixen en un centre i la seva incidència en l'èxit educatiu.
11. **Conèixer i utilitzar diferents metodologies didàctiques** en funció dels objectius.

Les cinc bones pràctiques docents per a la gestió eficaç de l'aula

Les “maneres de fer” del docent, és a dir, les tècniques, els mètodes i els recursos, així com les seves habilitats comunicatives i de gestió emocional, és a dir, la seva competència social, determinen una gestió eficaç de l'aula i contribueixen a facilitar l'autonomia dels alumnes pel que fa el seu aprenentatge i desenvolupament personal.

1. AUTORITAT I TACTE

Autoritat com a qualitat personal, com a **capacitat d'influir i de fer-se respectar, de fer-se escoltar, de mostrar un saber, una vàlua personal, una capacitat de lideratge pedagògic**.

[Per saber-ne més](#)

2. ESTIL DOCENT

Parlem d'*estil docent* quan ens referim a les formes d'actuar dels professors/es, d'impartir classe, de comunicar-se i d'abordar els conflictes que sorgeixen a l'aula.

Els estudis sobre *estil docent* mostren que existeixen diferents destreses i rutines personals que optimitzen el clima d'aula i el descens de la disrupció, i, en conseqüència, promouen l'aprenentatge i les relacions.

[Per saber-ne més](#)

3. PLANIFICACIÓ I ORGANITZACIÓ DE L'AULA

Per gestionar bé un aula necessitem:

1. Tenir la feina preparada (unitat didàctica, el currículum...)
2. Tenir l'aula preparada (espai, material...)
3. Tenir una actitud preparada (expectatives altes, actitud positiva envers l'alumne)
4. Gestionar el temps
5. Concretar i treballar les normes, els límits i les advertències

[Per saber-ne més](#)

4. METODOLOGIES

En parlar de metodologies a l'aula, hom fa referència a **com ensenyar**, és a dir, com arribar als objectius plantejats, i com es sistematitza la **reflexió** sobre la pràctica d'aquestes metodologies per aconseguir l'èxit escolar.

Vegeu arxiu [Metodologies](#)

5. ESTRATÈGIES D'INTERRELACIÓ A L'AULA

L'aula és l'espai on té lloc el procés d'ensenyament-aprenentatge i també un espai de trobada dels alumnes. De fet, l'aula és el lloc en el qual s'estableixen la majoria de les relacions en un centre escolar.

Aquestes relacions poden ser:

- **intrapersonals:** relació amb un mateix (autoestima, autocontrol, esforç, responsabilitat...)

- **interpersonals:** relacions amb els altres, que incideixen en el reconeixement i respecte de tothom i repercuteixen positivament en el clima d'aula.
- **apersonals:** relació que s'estableix amb la matèria, amb els objectius de treball, amb les tasques...

[Per saber-ne més](#)

Arxiu 9 **METODOLOGIES**

Les metodologies emprades a l'aula poden afavorir l'èxit de tot l'alumnat des d'una doble dimensió: la millora dels resultats acadèmics i la millora de la convivència promovent la inclusió i la cohesió del grup.

Les **metodologies actives** són aquelles en què es promou la participació de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge.

Així, aquestes metodologies propicien:

- El treball cooperatiu.
- L'esforç, la perseverança i el treball dels alumnes.
- Aspectes cognitius com: l'anàlisi, la síntesi, l'organització, la creativitat i la curiositat.
- La participació i la motivació.
- El rol del professor com a facilitador de l'aprenentatge.

La interacció entre iguals i **l'intercanvi comunicatiu** contribuiran a mobilitzar els recursos cognitius de tots els alumnes i a adquirir **valors instrumentals**. El fet de compartir el procés d'aprenentatge, de donar i rebre ajuda, contribueix al fet que s'assoleixin millor els continguts d'aprenentatge i al desenvolupament integral de l'alumnat.

Entre les metodologies actives destaquem el **treball i aprenentatge cooperatius**. Aquesta metodologia contribueix de manera eficaç a combatre actituds discriminatòries, crear comunitats d'acollida, aconseguir una educació per a tots i, en definitiva, construir una societat més inclusiva. El treball cooperatiu afavoreix l'establiment de relacions positives basades en el respecte mutu i el diàleg, la generositat, la solidaritat i l'empatia.

D'altra banda, es comparteixen diferents perspectives sobre els temes que es treballen o els conflictes que sorgeixen i s'aprèn a actuar de manera col·lectiva per l'interès del grup i a oferir, demanar i acceptar l'ajuda dels altres.

[Per saber-ne més](#)

Altres metodologies actives són:

- **Aprentatge Basat en Problemes (ABP)**

És una metodologia d'aprenentatge fonamentada en el **constructivisme** en què els alumnes són part activa i necessiten organitzar-se per resoldre el problema plantejat pel professor. Es parteix d'un conjunt d'activitats i propostes de treball entorn d'una situació, escenari o problema.

[Per saber-ne més](#)

- **Treball per projectes**

El treball per projectes és una opció metodològica que pretén fomentar entre els alumnes un tipus diferent d'aprenentatge, centrat en les seves pròpies motivacions, on els propis alumnes es qüestionen un tema d'estudi, fan una cerca d'informació (llibres, revistes, enciclopèdies, Internet etc.), reelaboren aquesta informació i la sistematitzen.

[Per saber-ne més](#)

- **El mètode d'experts**

Aquesta metodologia disposa en l'alumne una certa responsabilitat: la d'ensenyar als seus companys. Crea situacions d'aprenentatge "entre iguals". Es crea una interdependència molt positiva entre tots els membres del grup, ja que cada persona necessita allò que fan els altres. No només s'avalua el resultat final, sinó també el procés i, especialment, la dinàmica de treball i el paper de cadascú.

[Per saber-ne més](#)

- **LEITEXT**

Aquesta metodologia permet el coneixement d'un tema que sigui nou per a l'alumnat amb la mínima participació del professorat. A partir del plantejament inicial, amb una o més preguntes o d'un problema per resoldre, cal respondre un conjunt de preguntes guiades i jerarquitzaes que condueixen a la solució final.

[Per saber-ne més](#)

- **Discussió d'un cas**

La metodologia del cas tracta d'una situació real o realista en la qual s'estableix un procés de discussió. Possibilita l'exercici de la dialèctica reflexiva, afavorint la comprensió de temes que es poden resoldre de diverses maneres. L'alumnat ha de presentar una solució argumentada al cas proposat. El cas és una metodologia activa on l'alumnat ha de prendre la iniciativa i cercar solucions.

[Per saber-ne més](#)

Arxiu 10 **AUTOFORMACIÓ I PRÀCTICA REFLEXIVA**

En l'àmbit de la **prevenció de l'assetjament entre iguals** es proposen eines i estratègies adreçades al centre, l'alumnat, les famílies i el professorat.

La proposta formativa del Departament d'Ensenyament visibilitza el conjunt d'aspectes transversals i de contingut que ha de tenir una acció pedagògica al servei de l'èxit educatiu de l'alumnat.

En relació a l'assetjament escolar, la proposta es concreta en el següents cursos telemàtics:

[Projecte de convivència. Educar en la gestió positiva del conflicte](#)

[Projecte de convivència](#)

Arxiu 11 **Guia per treballar amb l'alumnat de Primària**

TRACTEM-NOS BÉ

Aquesta guia us pretén ajudar a pensar en el mal que ens podem fer els uns als altres, volent o sense voler.

1. Què és assetjar?

Quan ens barallem ens fem mal, però també fem mal quan insultem una persona o ens en burlam i també quan no la deixem participar o quan la fem fora del grup i ningú no la vol, de manera que sempre es queda sola. També fem mal quan malparlem d'algú en la seva absència per tal que els altres no li facin costat. Tot això és assetjar.

Potser en un moment o altre heu patit o heu fet coses d'aquestes. A vegades es comença jugant, però es tracta d'adonar-se que això fa mal i no s'ha de fer i que entre tots podem evitar-ho. Així aconseguirem que es respectin els nostres drets i els dels altres, i conviure tots millor i ser més feliços.

Per això, cal tenir clar quins són els nostres drets i les nostres responsabilitats

Els nostres drets

Totes les persones tenim DRET a ser ben tractades
A l'escola, i a tot arreu, tinc DRET a ser ben tractat i ben tractada. Això vol dir que... • NINGÚ no es posarà amb mi pel meu aspecte ni per la meva manera de ser. • NINGÚ no m'ha de pegar, ni donar empentes, ni fer-me mal. • NINGÚ no m'ha d'amenaçar, ni fer-me por. • NINGÚ no m'ha de prendre ni fer malbé les meves coses. • NINGÚ no m'ha d'insultar, no s'ha de burlar, ni s'ha de riure de mi. • NINGÚ no ha d'escampar rumors sobre mi. • NINGÚ no m'ha d'excloure del grup, ni m'ha d'impedir de jugar amb els companys.
Tots aquests DRETS han de ser respectats SEMPRE

i les nostres responsabilitats

Totes les persones tenim el DEURE de tractar bé els altres.

A l'escola, i a tot arreu, tinc el DEURE de tractar bé totes les persones.

Això vol dir que...

- **JO no he de posar-me amb ningú ni pel seu aspecte ni per la seva manera de ser.**
- **JO no he de burlar-me, ni insultar, ni riure'm de ningú.**
- **JO no he de pegar, ni donar empentes, ni fer mal físicament a ningú.**
- **JO no he d'amenaçar, ni fer por a ningú.**
- **JO no he de prendre, ni fer malbé les coses dels altres.**
- **JO no he d'escampar rumors sobre les altres persones.**
- **JO no he d'excloure ningú del grup, ni impedir ningú de jugar amb els companys.**

Tots aquests DEURES s'han de complir SEMPRE

2. Què passa quan es vulneren els drets?

A vegades hi ha persones que no compleixen amb els seus deures i fan mal als altres. Llavors es pot produir una situació d'assetjament.

Si en algun moment veiem com algú maltracta un company, ens pot semblar millor callar per por que ens ho facin a nosaltres o perquè ens sembla que no és problema nostre, però això no atura l'assetjament. Sobretot, no ho deixis passar. Digues-ho al teu mestre o als pares. És important.

Els que ho veuen i no fan ni diuen res per aturar aquestes actuacions d'abús també són còmplices del maltractament.

Queixar-se d'una situació d'assetjament no és "xivar-se", és defensar un DRET FONAMENTAL i treballar per millorar la convivència

3. Què passa amb els nens i nenes assetjats?

Sovint estan tristos, se senten malament, els fa vergonya de no ser prou valents i, a vegades, poden pensar que tenen la culpa d'allò que els passa.

Nosaltres sabem que no la tenen; ningú no es mereix ser maltractat.

Si coneixeu algun nen o nena a qui li passen aquestes coses, feu-li costat

4. I amb els nens i nenes que fan mal als altres?

En general, potser no ho fan perquè siguin dolents, sinó perquè no se sentin bé amb ells mateixos i per això volen dominar els altres.

Quan fan mal a una altra persona es poden sentir valents i forts, però és molt probable que en el fons tinguin por i se sentin insegurs.

No s'imaginem com se sent la persona a qui fan mal, si ho pensessin segurament no ho farien.

Si coneixeu algun nen o nena que fa aquestes coses, parleu-ne amb algun mestre/a

5. Què pots fer si et trobes en una situació d'assetjament:

Hi ha 5 coses que hauries de fer, si et trobes en una situació d'assetjament:

1. Intenta **mantenir la calma**: si veuen que et molesten ho poden repetir per "divertir-se".
2. **No responguis de la mateixa manera**: tornar-t'hi o respondre amb insults complica la situació. Digues alguna cosa com: "No tens res millor a fer?". No responguis com ell s'ho espera. Utilitza la imaginació.
3. **Intenta parlar de manera clara, franca i respectuosa, sense sentir-te culpable**: utilitza les respostes positives que hagi practicat a casa o a classe.
4. **Abandona el lloc**: sovint la millor solució és allunyar-se de la situació i buscar l'ajuda d'un adult. Això no és una covardia, és actuar amb intel·ligència.
5. Parla'n amb algú. **Explica-ho als mestres o a als pares**. No hem de callar aquestes situacions. Denunciar una situació de maltractament no és "xivar-se", és defensar un dret fonamental.

Recorda-ho!

6. Ets dels nens que assetgen?

Si ets un nen o una nena que tracta malament un company o companya, segurament tens un problema.

Quan una persona agradeix una altra sovint és perquè no es troba bé amb ell mateix. Hauries de pensar **què et passa i per què** necessites tractar malament els altres, insultar-los, burlar-te'n... sobretot si són més febles que tu.

Potser estàs enfadat, trist o, fins i tot, espantat, potser sents enveja... No saber què ens passa ens genera **malestar**, això ens fa estar enrabiats i, de vegades, aquesta ràbia la descarreguem sobre algun company més dèbil. Això ens fa sentir forts i valents, però en realitat quan fem això no hem solucionat el nostre problema i, en canvi, hem fet mal a algú.

Maltractant els altres no solucionem res. Pensa com se senten els companys als quals agradeixes o amb qui t'hi poses. Si fas l'esforç de posar-te en la seva pell i pensar com et sentiries tu si et passés això, veuràs que estàs fent molt mal a la persona que estàs agredint.

És important intentar ser sincer amb tu mateix i admetre que això que fas no és just. Sortir d'aquesta situació no és sempre fàcil, pot ser una bona idea demanar ajuda a algun mestre o als pares.

Encara que no t'ho sembli, reconèixer que tens un problema i demanar ajuda no és de covards, sinó una actitud ben intel·ligent.

És important entendre el que ens passa i aprendre **altres maneres de resoldre els problemes** que tenim, sense barallar-nos ni insultar. Això ens farà **sentir bé**.

Les persones felices no necessiten fer mal als altres per sentir-se millor

7. I per acabar, 10 punts per pensar-hi

1. **L'assetjament no és una broma.** L'assetjament no és un motiu per riure. Amb una broma riu tothom. Quan hi ha algú que es molesta o s'espanta ja no és una broma.
2. **Ningú no es mereix ser assetjat.** Es diu que hi ha gent que "s'ho busca", però això només és una excusa. Tots tenim el dret a ser tractats amb respecte.
3. **Si et peguen o t'insulten és millor no tornar-s'hi.** Tornar-s'hi empitjora la situació. Cal trobar altres maneres de resoldre els conflictes.
4. **No tan sols assetgen els nens, les nenes també poden ser assetjadores.** Es diu que les baralles són "coses de nois", però picar i amenaçar no són les úniques maneres d'assetjar. Deixar de banda, fer córrer falsos rumors, excloure del grup i altres coses semblants també és assetjar. I això també ho fan les nenes.
5. **Els nens i les nenes que són assetjats no són covards que no se saben defensar.** Quan un grup intimida una persona sola és molt difícil plantar cara. Els covards són els que necessiten anar en grup i fer mal per sentir-se forts.
6. **Dir-ho als mestres o als pares no és "xivar-se".** Patir o ser testimoni d'un assetjament i dir-ho a un adult que pot ajudar, és defensar uns drets; i això és ser intel·ligent, honest i responsable.
7. **Els nois i noies que són assetjats** sovint estan tristos i sofreixen durant molt de temps. Són infeliços i hem d'ajudar-los perquè pateixen una situació injusta.
8. **Quan algú es baralla val més no ficar-s'hi,** però s'ha de buscar la manera d'aturar la baralla i això es fa buscant l'ajuda d'un adult. Si algú veu una agressió però no actua ni denuncia, es converteix en **còmplice de l'agressor.**
9. **Castigar els nens i les nenes que fan mal als altres** pot ser necessari, però el més important és ajudar-los a aprendre altres maneres de relacionar-se. Això els ajudarà i millorarà la convivència a l'escola.
10. **Tant la víctima com l'agressor necessiten ajuda.** Sovint no se senten bé amb ells mateixos i per això necessiten aprendre maneres pacífiques de resoldre els conflictes per millorar la convivència i ser més feliços.

Arxiu 12 **Guia per treballar amb l'alumnat de Secundària**

I TU, QUÈ HI POTS FER?

Aquesta guia pretén ajudar-te a identificar i afrontar situacions de maltractament entre iguals.

1. Què és el maltractament entre iguals?

Les relacions amb els companys poden ser molt gratificants; de fet, amb ells hi estem bé, i compartim i aprenem moltes coses importants de la vida. Però, en ocasions, de vegades sense ser-ne prou conscients, ens fem mal i això genera infelicitat, malestar i patiment.

Gairebé tothom, en algun moment de la seva vida, ha tractat o ha estat tractat amb desconsideració per part d'algun company o companya. Però quan aquesta situació és sistemàtica i repetida en el temps, és quan parlem de maltractament entre iguals.

Heu de saber que aquestes conductes poden arribar a tenir conseqüències greus, tant per qui les fa com per qui les rep, però també pels qui les contemplen o en tenen coneixement i no fan res per evitar-ho.

Sovint comença com una broma, sense mala intenció, que es va escalant de mica en mica. Es tracta d'adonar-se que algú hi pot prendre mal, i que entre tots podem evitar-ho. Així aconseguirem que es respectin els nostres drets i els drets dels altres, i aconseguirem viure millor i ser més feliços.

Per això, hem de tenir clar quins són els nostres drets i les nostres responsabilitats.

2. Els nostres drets

Totes les persones tenim DRET a ser ben tractades
--

En aquest centre i a tot arreu:

- Tinc dret a ser jo mateix i **NINGÚ** no em tractarà de manera injusta pel meu aspecte, ni per les meves idees, ni per la meva manera de ser...
- Tinc dret a sentir-me segur i **NINGÚ** no m'ha de pegar, ni donar empentes, ni amenaçar, ni intimidar, ni atemorir-me.
- Tinc dret a ser feliç i **NINGÚ** no m'ha d'insultar, no s'ha de burlar, ni riure's de mi, ni ferir els meus sentiments...
- Tinc el dret a ser respectat i **NINGÚ** no ha de malparlar ni escampar rumors sobre mi...
- Tinc el dret a gaudir de les relacions socials i **NINGÚ** no m'ha d'excloure, ni m'ha d'impedir participar de les activitats de grup...
- Tinc dret que les meves propietats siguin respectades i **NINGÚ** no m'ha de prendre, ni fer malbé les meves coses...

Tots aquests DRETS han de ser respectats en qualsevol circumstància
--

3. i les nostres responsabilitats

Totes les persones tenim la RESPONSABILITAT de tractar bé els altres

En aquest centre i a tot arreu:

- Tinc el deure de tractar de manera justa els altres i **JO** no discriminaré ningú pel seu aspecte, ni per les seves idees, ni per la seva manera de ser...
- Tinc el deure de col·laborar per fer del centre un lloc segur i **JO** no he de pegar, ni donar empentes, ni amenaçar, ni intimidar, ni atemorir els altres...
- Tinc el deure de no ferir els sentiments dels altres i **JO** no he d'insultar, ni burlar-me'n ni riure de ningú...
- Tinc el deure de respectar els altres i **JO** no he de malparlar ni escampar rumors sobre ningú...
- Tinc el deure d'establir bones relacions socials amb els altres i **JO** no he d'excloure, ni impedir a ningú participar de les activitats de grup...
- Tinc el deure de respectar les propietats dels altres i **JO** no he de prendre, ni fer malbé les coses de ningú...

Tinc la RESPONSABILITAT de protegir els meus drets i els drets dels altres

4. De què parlem?

Quan un noi o una noia (o bé tot un grup) agredeix, colpeja, dóna empentes, amenaça, intimida... un company o companya, li amaga, li trenca o li roba objectes i pertinences per fer-li mal, estem parlant d'assetjament entre iguals.

També és assetjament quan ens burlem, insultem, i quan anomenem algú amb malnoms, malparlem en la seva absència, li enviem notes grolleres o escampem falsos rumors. Tots aquests maltractaments es poden exercir en persona o bé utilitzant eines tecnològiques, com el mòbil o internet.

I encara que potser no ho sembli, excloure una persona deliberadament de les activitats del grup, no deixar-la participar, fer-li el buit, o ignorar-la, també és maltractar.

Et proposem que classifiquis les conductes següents i pensis si les has patit, o bé si les has comès o has vist cometre-les a algú:

ASSETJAMENT	FÍSIC	VERBAL	DIGITAL	EXCLUSIÓ SOCIAL
Donar empentes, pegar				
Amençar, intimidar				
Robar o fer malbé les coses d'algú				
Burlar-se a la cara d'algú				
Insultar o anomenar amb malnoms				
Fer córrer rumors sobre algú				
No deixar participar a algú				
Fer com si algú fos transparent				
Forçar un company a fer coses que no li agraden i que li poden ocasionar problemes				
Exigir-li diners				
Difondre imatges compromeses d'algú				

5. Ets víctima de maltractament?

Quan una persona és maltractada, se sent vulnerable, confusa i espantada; a vegades se sent avergonyida i culpable. El cert és que pateix una situació injusta de la qual difícilment se'n pot sortir tota sola.

Pot semblar millor no dir res, però això no atura l'assetjament.

- **Sobretot no callis. Explicar els “fets” i com “t’has sentit” t’ajudarà. Pots parlar...**
 - ❖ Amb els teus pares
 - ❖ Amb el tutor o amb un professor amb qui tinguis confiança
 - ❖ Treu el tema a tutoria i fes que se’n parli
 - ❖ Directament amb el cap d’estudis o el director
 - ❖ I si no pots parlar directament, demana a un amic que t’hi acompanyi, fes que algú ho expliqui en nom teu o denuncia la situació per escrit.
- **Escriu un diari amb els incidents, si creus que et pot ajudar a explicar millor els fets.**
- **No et culpabilitzis pel que t’està passant.**
- **Davant l’agressor, intenta mantenir la calma i no respondre a les provocacions.**
- **Intenta fer valdre la teva opinió, cridar o plorar no sol ajudar.**
- **No responguis de la mateixa manera, això agreuja la situació.**
- **Procura no estar sol i evita llocs i situacions de risc.**
- **Denuncia-ho: explicar el que t’està passant no és de covards; ben al contrari, és una manera intel·ligent d’actuar**

Dir que t’estan maltractat no és “xivar-se”, és defensar el teu dret a estar bé i treballar per millorar la convivència

6. Has estat testimoni de maltractament?

Hi ha companys que són espectadors, contemplen l'escena violenta entre l'agressor i la víctima i no intervenen. Sovint callen, però les raons del silenci poden ser molt diferents: vergonya, por, ignorància, manca d'iniciativa... En algunes situacions, més sovint del que seria desitjable, alguns espectadors fins i tot s'afegeixen a l'agressió.

El fet de ser espectador de situacions d'assetjament també té conseqüències per a un mateix:

- Encara que a vegades pots pensar "no va amb mi", "jo no m'hi embolico" i coses així, **ser espectador d'una agressió i no intervenir-hi ni avisar ningú, suposa esdevenir-ne còmplice** i, a la llarga, t'insensibilitza davant la violència.

- És normal sentir rebuig i fins i tot por davant situacions violentes, però no ens han de deixar indiferents. **Demostrar obertament que aquella situació no ens agrada la pot aturar, sobretot si no ho fas tu sol.** De vegades només cal que algú comenci.

- Potser també fem veure que no veiem res per por o per no buscar-nos problemes. **Hem d'actuar amb intel·ligència i valorar si podem donar suport** o ajudar directament la víctima, o **si és millor anar a buscar l'ajuda d'un professor o professora.**

- Si coneixeu algun company o companya que és víctima d'assetjament, **li heu de fer costat. Ningú no es mereix ser assetjat.**

Defensar els drets dels altres també és defensar els teus drets i treballar per millorar la convivència

7. Ets dels que assetgen?

Si ets un noi o una noia que estàs embolicat en aquest tipus de conductes, segurament tens un problema.

Quan una persona agredeix una altra, sovint ho fa perquè no es troba bé amb si mateix. Hauries de buscar **què et passa i perquè necessites** “ficar-te” amb d'altres persones, especialment si són més dèbils que tu.

És molt important que pensis bé **què és el que et genera tant malestar** que no pots controlar-te i necessites dominar altres persones per mitjà de la força.

De vegades, agredim perquè ens sentim enfadats, ferits o espantats i no sabem com verbalitzar els nostres sentiments; llavors “descarreguem” sobre algú altre i ens podem sentir valents i forts per uns moments, però **això no soluciona res, ja que continuem tenint el problema.**

La violència no és la millor manera de resoldre conflictes, l'única cosa que produeix és més violència.

És important que també valoris les conseqüències d'aquestes agressions, tant en la persona a la qual estàs agredint com en tu mateix.

Si ens aturéssim un moment a **pensar com se sent la persona a la qual fem mal**, segurament no ho faríem.

Trencar amb aquesta situació no sempre és fàcil. Valora la possibilitat de demanar ajuda als pares o al tutor o tutora. Encara que no t'ho sembli, aquesta és una actitud ben intel·ligent.

Hem d'aprendre **altres maneres de resoldre els problemes i de relacionar-nos**. Hem de trobar maneres que satisfacin tothom. Així augmentarem també el nostre benestar.

Les persones felices no necessiten fer mal als altres per sentir-se millor

8. I per acabar, 10 punts per pensar-hi

1. L'assetjament no és una broma. Amb una broma riu tothom; quan hi ha algú que es molesta, s'espanta o pateix ja no és una broma. L'assetjament vulnera els drets de les persones i això no fa riure.

2. Ningú no es mereix ser assetjat. Es diu que "hi ha gent que s'ho busca", però això només és una excusa per justificar l'agressió i quedar bé. Tots tenim el dret a ser tractats amb respecte.

3. Si et peguen o t'insulten és millor no tornar-s'hi. Respondre de la mateixa manera empitjora la situació. Cal trobar maneres positives de resoldre els conflictes.

4. No només assetgen els nois. Es diu que les baralles són "coses de nois", però deixar de banda una persona, fer córrer falsos rumors perquè la deixin de banda, excloure-la del grup i coses així també són formes d'assetjament. Aquestes maneres d'assetjar són més freqüents entre les noies, per això direm que les noies també tenen conductes assetjadores, però diferents de les dels nois.

5. Els nois i les noies que són assetjats no són persones febles que no se saben defensar. Quan un grup intimida una persona sola, és molt difícil plantar cara. Els covards són els que necessiten anar en grup per sentir-se forts.

6. Dir-ho al professor no és "xivar-se". Patir o ser testimoni d'un assetjament i dir-ho a un adult és defensar els drets d'una persona que necessita ajuda; i això és ser solidari, intel·ligent, honest i responsable.

7. Els nois i les noies que són assetjats sovint estan tristos i sofreixen durant molt de temps. Són infeliços i hem d'ajudar-los a superar aquesta situació injusta.

8. Quan hi ha una baralla o una situació d'assetjament, s'ha de buscar la manera d'aturar-la i, si no es pot, és necessari anar a buscar l'ajuda d'un adult. Un espectador esdevé còmplice quan no intervé ni denuncia les agressions.

9. Castigar els nois i les noies que fan mal als altres és una possibilitat, però no l'única. El més important és ajudar-los a trobar maneres positives de relacionar-se. Per això, a l'institut treballem per millorar la convivència.

10. La víctima necessita ajuda, però també els nois i les noies que agredeixen; sovint no se senten bé amb ells mateixos. Tots necessitem aprendre maneres positives de resoldre els conflictes per millorar la convivència i ser més feliços.

Arxiu 13 **PRÀCTIQUES RESTAURATIVES: CERCLES DE DIÀLEG**

Les **pràctiques restauratives** tenen el seu origen en la justícia **restaurativa**¹. Ofereixen eines que permeten prevenir, detectar, gestionar i resoldre les situacions de conflicte o problemes per tal de millorar la convivència i reforçar els vincles afectius entre les persones afectades per aquestes situacions.

Les pràctiques restauratives es fonamenten en el fet que les persones poden fer canvis positius si es compta amb elles, és a dir, quan les coses es fan amb elles i no a elles o per elles. En el centre educatiu, aquestes pràctiques poden ser una bona alternativa en què l'alumnat s'implica en la gestió dels seus conflictes de manera dialogada i participativa, i en la millora de la convivència, fomentant valors com:

- la igualtat de tots els integrants del grup
- l'oportunitat d'escoltar i de ser escoltat
- la seguretat i confiança en sentir-se exposat al grup i protegit alhora pel grup
- la responsabilitat compartida de la gestió del conflicte
- la propietat col·lectiva del resultat
- la restauració de la convivència mitjançant el restabliment de les connexions afectives

Hi ha diferents pràctiques restauratives, des de les més informals, com les expressions afectives i la conversa restaurativa, a les més formals, com és el cas de les reunions restauratives.

Continuum de pràctiques restauratives

¹ Ted Wachtel [Definindo qué es restaurativo](#). Instituto Internacional de Prácticas Restaurativas (IIPR)

- **L'escolta activa** consisteix a escoltar de manera atenta i empàtica. Això contribueix que la persona pugui centrar-se i disposar de la seva capacitat mental per afrontar la situació problemàtica.
- Les **expressions afectives** consisteixen a comunicar els sentiments personals en resposta a determinats comportaments, positius o negatius, de les altres persones.
- La **conversa restaurativa** consisteix en el fet que l'autor d'una determinada conducta reflexioni sobre els seus actes, expressi les seves motivacions i prengui consciència de l'efecte que ha tingut la seva conducta en els altres. Això afavorirà la cerca d'alternatives que satisfacin les seves necessitats i que, alhora, siguin compatibles amb les del grup.
- El **diàleg restauratiu** (o mediació informal) consisteix en el fet que les dues persones que han tingut un conflicte dialoguin de manera restaurativa. Té com a objectiu ajudar a restaurar la relació, mitjançant preguntes que es fan alternativament a un i altre per ajudar-los a comprendre el punt de vista aliè, i així afavorir la resolució conjunta del conflicte.
- Els **cercles de diàleg** consisteixen a reunir els alumnes del grup en cercle, disposats a expressar-se en pla d'igualtat amb la col·laboració de la persona facilitadora. Tenen com a objectiu facilitar la cohesió del grup, crear comunitat i resoldre qüestions de baixa intensitat.
- Les **reunions restauratives** consisteixen a reunir les persones directament implicades en un conflicte en un cercle més estructurat i que requereix planificació prèvia (pre-cercles) i més temps. Les reunions restauratives són estratègies d'intervenció obertes a altres persones que també s'hagin vist afectades amb l'objectiu que en la resolució del conflicte hi participi la comunitat (vegeu [Pràctiques restauratives: cercles restauratius](#)).

Actualment, aquests processos restauratius no es donen tan sols com a resposta a situacions conflictives. De fet, es vol anar més enllà de la reactivitat i avançar cap a la proactivitat², és a dir, ampliar i transferir els principis restauratius cap a la millora de la relació entre els companys i, en definitiva, de tota la comunitat educativa.

² [Prácticas Restaurativas en el Aula](#), Belinda Hopkins

La **cohesió del grup** evita el 80% dels conflictes. En un grup classe ben cohesionat, en què els alumnes es coneixen, tenen confiança mútua i han establert vincles afectius, és més difícil que es donin situacions conflictives i, si sorgeixen conflictes, és més fàcil evitar-ne l'escalada i donar-los una resposta positiva. En aquest sentit, crear comunitat en el si del grup i fomentar l'ajuda entre iguals pot contribuir a la prevenció de l'assetjament. De fet, l'assetjament escolar és sovint l'expressió de la manca de cohesió del grup, d'un grup en què hi ha alumnes aïllats, i de manca d'empatia envers aquests companys.

En aquesta **fase preventiva** cal promoure les estratègies orientades a millorar les relacions, el clima d'aula i la cohesió, és a dir, a crear comunitat. Per fer-ho, d'entre les pràctiques restauratives descrites anteriorment, destaquem a continuació els **cercles de diàleg**.

Cercles de diàleg

Què són?

En un cercle de diàleg tothom s'asseu en cercle i se segueixen les normes bàsiques que explica la persona facilitadora: hi ha un objecte que va passant entre els participants, només parla qui té l'objecte, la resta escolta amb respecte i espera el seu torn. Si algú no vol parlar quan li arriba l'objecte, pot "passar".

Tots participen en un pla d'igualtat de manera que:

- es fomenta la participació
- s'assumeixen responsabilitats
- es construeixen relacions
- es fomenta l'empatia
- es potencia l'autoconfiança i la confiança en els altres
- es comparteixen experiències
- es crea un escenari segur
- es contribueix als processos d'aprenentatge a través de la millora del clima de convivència

Tipus

Podem fer diferents cercles de diàlegs segons quin sigui l'objectiu.

Així, per exemple:

- A l'entrada i la sortida: *Com estàs avui? Què has après avui?*
- “Per fer grup” (coneixement, expressió de sentiments, cohesió). *Què has fet aquest cap de setmana? Com et sents? Què t'agradaria que féssim junts?*
- Per establir les normes d'aula: *Quines coses afavoreixen que aprenguem millor?*
- Per treballar proactivament: *Com volem que sigui la propera sortida? Com volem que sigui l'estona d'esbarjo?*
- Per proposar fites: *Què ens proposem aquesta setmana perquè les coses ens vagin millor?*
- Per tractar temes del currículum de les matèries: *Què volem aprendre de... o Què hem après de...?*
- Per gestionar petits conflictes: *Què ha passat? Què estaves pensant en aquell moment?*

Com funcionen?

En les diferents pràctiques restauratives la persona facilitadora fa preguntes clares i ordenades i suficientment obertes perquè les respostes siguin lliures i naturals. Es poden ajustar, mantenint l'essència, per obtenir un relat el més personal possible.

L'alumnat s'asseu en cercle i el **facilitador** proposa la pregunta al cercle, indica cap a on anirà el cercle i respon la pregunta per donar una mica de temps a elaborar la resposta als participants. A continuació, passa l'**objecte de la paraula** a la primera persona que intervindrà. Aquest objecte ofereix la possibilitat de parlar i garanteix que la resta de persones escoltin amb atenció i respecte. Només pot parlar qui té l'objecte, que va passant de mà en mà. Si algú no vol intervenir, pot no fer-ho durant la ronda, però, en acabat, se li tornarà a donar l'oportunitat.

Per a més informació:

[Pràctiques restauratives: fer comunitat i restaurar relacions.](#) V Jornades cultura de mediació. Vicenç Rul·lan.

[WHAT IS RESTORATIVE PRACTICES?](#) International Institute Restorative Practices

Arxiu 14 **Prevenió de l'assetjament entre nens i joves**

Guia per a les famílies

En aquesta guia trobareu recursos per saber què és l'assetjament, com detectar si el vostre fill el pateix i com podeu col·laborar per fer-hi front.

El context familiar, la relació entre pares i fills, la forma en què els eduqueu, influeixen en les relacions que tenen amb els seus companys.

Què és l'assetjament?

L'**assetjament** es dona quan un infant o un jove és agredit psicològicament, físicament o moralment de manera repetida per un o més companys.

És important diferenciar l'**assetjament escolar** d'altres actituds entre iguals, com una baralla o una broma pesada aïllada. Per parlar d'assetjament cal que les conductes agressores es reproduïxin de manera sistemàtica, tinguin la intenció de fer mal i que, com succeeix en la majoria dels casos, la víctima no pugui o no sàpiga defensar-se.

Les conductes d'abús solen donar-se en els espais físics concrets, però no sempre controlats pels adults (lavabos, passadissos, vestidors...), i durant l'horari lectiu i/o a les sortides i entrades del centre escolar. Darrerament, amb l'ús de mitjans tecnològics, com els mòbils o Internet, han aparegut noves formes d'assetjament.

Quines conductes es consideren assetjament?

Hi ha diversos tipus d'agressió que es poden considerar assetjament.

• Agressions físiques	○ Directes: pegar, donar empentes, amenaçar, intimidar...
	○ Indirectes: amagar, trencar o robar objectes de la víctima...
• Agressions verbals	○ Directes: escridassar, fer burla, insultar...
	○ Indirectes: malparlar d'algú o difondre falsos rumors quan no hi és, fer que ho senti per casualitat, enviar-li notes grolleres, cartes, <i>e-mails</i> , fer pintades...
• Agressions socials	○ Directes: rebutjar algú en els jocs al pati, en les activitats a la classe...
	○ Indirectes: ignorar algú com si no hi fos o com si fos transparent...
• Agressions digitals (utilitzant tecnologies)	○ Directes: trucades i missatges de text (sms), <i>e-mails</i> , fotografies i vídeos trameses directament mitjançant el mòbil (<i>mms</i>) o el correu electrònic...
	○ Indirectes: comentaris, fotografies, vídeos i arxius de so (<i>podcats</i>) penjats a les xarxes socials de forma anònima, vídeos, suplantació de personalitat per enviar o publicar material comprometedor...

Com saber si el nostre fill o la nostra filla és víctima d'assetjament?

Pot ser que si el vostre fill se sent assetjat, us ho digui de seguida. Però també pot passar que no ho faci perquè tingui vergonya, perquè no vulgui que penseu d'ell que no és prou valent per afrontar la situació o simplement perquè no sigui conscient del que li està passant.

A continuació, teniu alguns senyals d'alarma que us poden ajudar a detectar si el vostre fill pateix algun tipus d'assetjament.

- Malestar físic: vòmits, mal de cap, de panxa...
- Canvis d'hàbits: perd la gana, dorm poc o té malsons, no vol anar a l'escola...
- No vol sortir amb els amics ni els convida a venir a casa.
- Alt nivell d'ansietat la nit de l'últim dia festiu abans d'anar a l'escola, el que es coneix com "la síndrome del diumenge a la nit".
- Disminució del rendiment escolar.
- Canvis de caràcter: s'enfada per no res, se'l veu angoixat o deprimat...
- Disminució de l'autoestima: se sent insegur i vulnerable, no expressa els seus sentiments...
- Desenvolupament d'un gran sentiment de culpa.
- Manca de comunicació: es tanca en ell mateix i diu que no li passa res...
- Es pica amb els germans o cosins més petits com a símptoma de malestar emocional.
- Deteriorament dels llibres, el material escolar, la motxilla, la roba...
- Presència de cops o altres senyals producte de la violència física.
- Demana amb freqüència diners "extres" o bé els agafa d'amagat per donar-los als assetjadors que l'extorsionen.

Causes per les quals hi ha nois i noies que són assetjats pels altres

Qualsevol noi o noia pot ser víctima d'assetjament en un moment donat, però hi ha nens i joves que estan més exposats a patir aquesta situació. La baixa autoestima, la inseguretat i la incapacitat de defensar-se solen ser característiques comunes dels nens i joves assetjats. També poden patir assetjament nois que tenen dificultats de relació amb els seus companys, o bé perquè estan mal considerats per ser bons estudiants o bé perquè els veuen sobreprotegits per la família. També es pot donar casos d'assetjament en nois que els companys no entenen o veuen diferents (cultura, aparença....).

Causes per les quals hi ha nois i noies que assetgen els altres

Qualsevol noi pot comportar-se agressivament en un moment concret. Hi ha nens i joves que utilitzen la violència per solucionar els problemes. D'altres utilitzen la violència com una sortida per afrontar situacions familiars o personals difícils o, fins i tot, per aconseguir popularitat i amics. Sovint abusen de la seva força física per a sentir-se poderosos, són impulsius i tenen dificultats per relacionar-se amb els altres, ja siguin els seus iguals o adults, tenen baixa tolerància a la frustració i dificultats per complir les normes, demanar perdó i respectar els límits.

Sembla ser que els nens o joves que a casa viuen escenes violentes tenen més possibilitats de mostrar-se violents amb els altres.

Tanmateix, també n'hi ha que tot i ser tranquils i pacífics s'afegeixen a les agressions que han començat altres companys.

Què podem fer quan el nostre fill o la nostra filla està patint assetjament?

- Reaccioneu amb calma, és bo que el tranquil·litzeu, l'escolteu i li doneu suport.
- Doneu-li el vostre ajut i afecte per recuperar l'autoestima i la confiança en si mateix.
- Preneu-vos temps per seure i parlar, fent-lo sentir que valoreu l'esforç que fa per superar-ho.
- Procureu no transmetre-li la vostra preocupació, però sí el vostre interès pel seu problema i per trobar-hi solució.
- Pregunteu-li directament si ha tingut algun problema i si li ha passat altres vegades.
- Doneu-li confiança. Demostreu-li que el seu problema també és el vostre i us n'ocupareu junts.
- Feu-li veure que la situació no és culpa seva. Ningú es mereix ser maltractat.
- Eviteu dir-li allò que vosaltres faríeu en el seu lloc. Heu de tenir present que cada nen té el seu ritme i és necessari respectar-lo. El contrari el faria sentir més insegur.
- Planifiqueu i executeu conjuntament les accions.
- Animeu-lo a sortir amb els amics o fer-ne de nous, i que desenvolupi alguna afició que realment li agradi.
- Eviteu enfrontar-vos a l'agressor o amb els seus pares, en cas que el conegueu.
- Encoratgeu-lo perquè denunciï la situació al tutor o tutora o a algun altre professional del centre que sigui de la seva confiança. Estareu afavorint la seva capacitat de fer front als problemes.
- Demaneu conjuntament una entrevista amb el tutor o tutora del centre, informeu-lo de la situació i feu plegats el seguiment.
- Valoreu també la possibilitat que rebi ajut psicològic que l'ajudi a superar aquesta situació.

Què podem fer quan el nostre fill o la nostra filla s'està comportant agressivament amb algun altre noi o noia?

Si el vostre fill agradeix un company, li heu de fer entendre que la seva conducta és inacceptable i pot portar greus conseqüències. En aquest sentit, el càstig és una mesura necessària, però ha d'anar acompanyat d'altres mesures que l'ajudin a canviar el seu comportament. Per aconseguir-ho us proposem:

- Reaccioneu amb calma i preneu-vos temps per seure i parlar.
- Comuniqueu-li la necessitat d'aturar immediatament l'agressió.
- Demaneu directament al vostre fill què està passant i pregunteu-li si s'havia comportat així abans.
- Ajudeu-lo a prendre consciència de la importància d'enfrontar-se a aquesta situació sense defugir la seva responsabilitat.
- Feu-lo adonar que està fent mal a un company i intenteu que es posi en el lloc de l'altre.
- Interveniu i controleu que s'aturi la conducta agressiva.
- Reflexioneu amb ell sobre les conseqüències personals, socials i legals en cas de continuar amb la seva conducta agressiva.
- Doneu-li el vostre ajut i afecte, i feu-lo sentir que valoreu l'esforç que fa per enfrontar-se al problema i treballar per superar-lo.
- Faciliteu i exigeu que demani disculpes i repari el dany.
- Ajudeu-lo a trobar maneres no violentes de relacionar-se i de solucionar els problemes treballant amb ell el control de la ira.
- Treballeu conjuntament amb el tutor del vostre fill i/o amb el centre per oferir-li recursos que el permetin millorar la seva conducta i les relacions amb els companys.
- Valoreu també la possibilitat que rebi ajut psicològic que l'ajudi a superar aquesta situació.

Idees falses sobre l'assetjament	
<i>Es diu...</i>	<i>En realitat...</i>
<i>L'assetjament només són bromes, coses de canalla i és millor no ficar-s'hi.</i>	Pot ser difícil distingir a vegades entre broma o situació d'abús, però quan el jove assetjat es comença a espantar ja no es tracta d'una diversió i els adults han d'intervenir per aturar-ho.
<i>La víctima s'ho busca, s'ho mereix.</i>	Ningú no es mereix ser víctima d'assetjament. Això només és l'excusa que s'utilitza per justificar una agressió.
<i>L'assetjament forma part del creixement, imprimeix caràcter..</i>	Aprendre a afrontar els problemes ajuda a formar el caràcter, però l'assetjament provoca un patiment que bloqueja els nois i no els ajuda en el seu desenvolupament personal i emocional.
<i>Els nens que agredeixen pararan de fer-ho si són castigats.</i>	Si bé s'ha de castigar un nen agressor, també s'han de buscar altres alternatives per ajudar-lo a canviar el seu comportament.
<i>L'assetjament és cosa de nois.</i>	En general, els nois utilitzen més l'agressió directa (agressions, baralles...), mentre que les noies utilitzen l'agressió indirecta (excloure, escampar rumors...), que té els mateixos efectes perjudicials.
<i>Només agredeixen els nois que tenen problemes familiars o que viuen en barris marginals.</i>	S'ha demostrat que l'assetjament es dona en qualsevol tipus de centre educatiu i en tots els nivells socioeconòmics.
<i>Les víctimes són persones febles i dèbils.</i>	Tots els nois poden ser víctimes d'assetjament en un moment donat, per qualsevol motiu.
<i>Quan els nens es barallen, més val no ficar-s'hi. Ja s'ho arreglaran sols.</i>	Davant situacions d'assetjament no es pot mantenir una postura neutral, s'hi ha d'intervenir: "si no intentes solucionar el problema et converteixes en part del problema".
<i>La millor manera de defensar-se és tornar-s'hi...</i>	Tornar l'agressió reforça la idea que la violència és acceptable i l'únic mitjà per resoldre els conflictes. La reacció violenta de l'assetjat serà l'excusa per a noves agressions.
<i>Només la víctima necessita ajuda.</i>	Els agressors també necessiten ajuda per aprendre noves formes de relació i de comunicació amb els altres.

Recursos i eines adreçats a famílies per a fer front l'assetjament escolar

Seguidament, us proposem un conjunt de recursos per tal de treballar estratègies que facilitin la prevenció, la detecció i les actuacions enfront de l'assetjament entre iguals.

 Generalitat de Catalunya gencat.cat Família i Escola	<u>Família i Escola</u> Espai web amb orientacions i recursos per a educar els fills en l'ús de les tecnologies i guies per a les famílies sobre Prevenció i detecció de l'assetjament i Prevenció i detecció de conductes d'odi i discriminació. A l'apartat Recursos i eines sobre assetjament escolar trobareu diversos materials d'interès: articles, guies, espais web, etc.
	<u>Acoso escolar. Guía para padres y madres</u> Guia per a famílies elaborada per la CEAPA (Confederación Española de Asociaciones de padres y madres de alumnos) amb informació sobre el fenomen de l'assetjament, lectures recomanades i pel·lícules.
	<u>VISIONARY</u> Projecte europeu de cooperació centrat en la prevenció de l'assetjament i la violència a les escoles. Dirigit a professors, alumnes, famílies, experts i qualsevol persona interessada en aquesta problemàtica.
	<u>Programa KiVa contra el acoso escolar</u> Guia per a pares amb informació bàsica sobre l'assetjament escolar i mesures concretes tant en l'àmbit escolar com en el familiar. Més informació a KiVa International.

Referències bibliogràfiques

CASTELLS, Paulino (2007). *Víctimas y matones. Claves para afrontar la violencia entre niños y jóvenes*. Barcelona. Ediciones CEAC

Arxiu 15 **INDICADORS DE CONEIXEMENT O SOSPITA D'UNA SITUACIÓ D'ASSETJAMENT (ALUMNE ASSETJAT)**

Els casos d'**assetjament** solen donar-se lluny de la vigilància dels adults i la majoria dels casos no són denunciats. Ja s'ha comentat que és de gran importància treballar per la prevenció, però en el cas que es detectin conductes assetjadores, és fonamental actuar al més aviat possible.

Els **indicadors** observables des de l'àmbit escolar i familiar en un nen o en un adolescent que és assetjat són de tipologia molt diversa. És important estar atents i tenir present que en una situació d'assetjament la persona maltractada pot manifestar més d'un símptoma i de diferent categoria. Tanmateix, l'observació d'alguns d'aquests indicis no ha d'associar-se exclusivament a una conducta d'assetjament. Caldrà ser molt curosos ja que aquests indicadors poden estar associats a altres problemàtiques.

Indicadors físics	
1	Sovint presenta nafres, talls o blaus inexplicables.
2	Presenta trastorns psicossomàtics (mal de panxa, mal de cap, vòmits...).
3	Manifesta canvis en les pautes de menjar : sovint hi ha disminució de les ganes de menjar i pèrdua de pes.
4	S'expressa amb dificultat i fins i tot quequeja.
5	Té problemes de son .
6	Presenta tics nerviosos .
Indicadors conductuals	
1	Evita anar a determinats llocs , classes, falta dies determinats...
2	Fa absentisme i pot arribar a l' abandonament escolar .
3	Presenta una actitud hipervigilant, de recel.
4	Sovint està sol , no té amics i/o és rebutjat pels companys.
5	Presenta canvis sobtats en les rutines diàries (no vol anar al pati, no vol seure en un lloc, vol quedar-se a la classe, demana que el mestre l'acompanyi, etc.).
6	Baixa el seu rendiment acadèmic .
7	No troba, perd o li prenen les coses sovint.
6	Sovint és intimidat o molestat, es fiquen amb ell o està ficat en baralles en què es troba indefens.

7	Comença a amençar o agredir altres nens més petits.
8	Sempre explica històries, diu mentides , fa estranyes justificacions.
9	Es culpa dels problemes o les dificultats.
Indicadors emocionals	
1	Expressa canvis sobtats d' humor , d'estats d'ànim o de comportament.
2	Expressa inseguretat i /o ansietat .
3	Li costa controlar-se .
4	Mostra poques habilitats socials (especialment assertivitat).
5	Mostra un aspecte contrariat, trist, deprimit i/o temorenc sense motiu aparent.
6	Plora amb facilitat i/o sovint s' angoixa emocionalment.
7	Es mostra enfadat , depressiu o frustrat després d'utilitzar l'ordinador.
8	Es tanca en si mateix, evitant relacionar-se amb els amics o amb la família.
9	Es preocupa excessivament per la seva seguretat personal: dedica molt de temps i esforç a pensar i preocupar-se per trobar trajectes i espais segurs.
10	S'obsessiona per la seva alçada o pel seu pes, o altres trets físics.
Per part dels companys	
1	Se'n burlen i li fan bromes desagradables, l'insulten, etc.
2	Li fan arribar notes o missatges electrònics insultants o amenaçadors.
3	Li donen contínuament la culpa de les coses que surten malament.
4	No li parlen, l'ignoren .
5	L'anomenen amb malnoms .
6	Mai no el conviden a festes o activitats fora de l'escola.
7	En els jocs d'equip sempre és dels últims en ser triat .
8	Coaccionen els possibles amics per tal que no interactuïn amb ell.
9	Rebutgen seure al seu costat.
10	Se'n burlen i el rebutgen pel seu aspecte físic, per com vesteix, per la seva forma de ser, per la seva orientació sexual...

Arxiu 16 **NORMATIVA (Direcció)**

1. [LLEI 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#) (DOGC 5422 - 16/07/2009)

L'article 33, sobre **Protecció contra l'assetjament escolar i contra les agressions**, exposa que:

1. El Govern i el Departament han d'adoptar les mesures necessàries per a prevenir les situacions d'assetjament escolar i, si s'escauen, afrontar-les de manera immediata, i per a assegurar en tot cas als afectats l'assistència adequada i la protecció necessària per a garantir-los el dret a la intimitat.

2. El Departament ha de posar a disposició dels centres els mitjans necessaris per a atendre les situacions de risc d'assetjament escolar. En cas que resulti imprescindible, es poden adoptar mesures extraordinàries d'escolarització, i el Departament pot adoptar també, en l'àmbit del personal al seu servei, mesures extraordinàries de mobilitat.

(...)

L'article 37, sobre **Faltes i sancions relacionades amb la convivència**, disposa que:

1. Es consideren faltes greument perjudicials per a la convivència en el centre educatiu les conductes següents:

a) Les injúries, ofenses, agressions físiques, amenaces, vexacions o humiliacions a altres membres de la comunitat educativa, el deteriorament intencionat de llurs pertinences i els actes que atemptin greument contra llur intimitat o llur integritat personal.

(...)

d) La comissió reiterada d'actes contraris a les normes de convivència del centre.

2. Els actes o les conductes a què fa referència l'apartat 1 que impliquin discriminació per raó de gènere, sexe, raça, naixença o qualsevol altra condició personal o social dels afectats s'han de considerar especialment greus.

3. Les sancions que es poden imposar per la comissió d'alguna de les faltes tipificades per l'apartat 1 són la suspensió del dret de participar en activitats extraescolars o complementàries o la suspensió del dret d'assistir al centre o a determinades classes, en tots dos supòsits per un període màxim de tres mesos o pel temps que resti fins a la finalització del curs acadèmic, si són menys de tres mesos, o bé la inhabilitació definitiva per a cursar estudis al centre.

2. [Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius.](#)

DOGC 5686–05.08.2010

L'article 24, sobre **Mesures correctores i sancionadores**, manifesta que:

1. L'aplicació de mesures correctores i sancionadores de les irregularitats o faltes comeses per l'alumnat que afectin la convivència, establertes a la Llei d'educació, a les normes d'organització i funcionament del centre i, en el seu cas, en la carta de compromís educatiu s'ha d'inscriure en el marc de l'acció educativa i té per finalitat contribuir a la millora del seu procés educatiu. Sempre que sigui concordant amb aquesta finalitat, la mesura correctora ha d'incloure alguna activitat d'utilitat social per al centre.

(...)

3. Per a la graduació en l'aplicació de les sancions que corregeixen les faltes esmentades a l'article 37.1 de la Llei d'educació, s'han de tenir en compte els criteris següents:

- a) Les circumstàncies personals, familiars i socials i l'edat de l'alumnat afectat.*
- b) La proporcionalitat de la sanció amb la conducta o acte que la motiva.*
- c) La repercussió de la sanció en la millora del procés educatiu de l'alumnat afectat i de la resta de l'alumnat.*
- d) L'existència d'un acord explícit amb els progenitors o tutors legals, en el marc de la carta de compromís educatiu subscripta per la família, per administrar la sanció de manera compartida.*
- e) La repercussió objectiva en la vida del centre de l'actuació que se sanciona.*
- f) La reincidència o reiteració de les actuacions que se sancionen.*

4. En tot cas, els actes o conductes a què fa referència l'article 37.1 de la Llei d'educació s'han de considerar especialment greus, i les mesures sancionadores s'han d'acordar de manera proporcionada a aquesta especial gravetat, quan impliquin discriminació per raó de gènere, sexe, raça, naixença o qualsevol altra circumstància personal o social de terceres persones que resultin afectades per l'actuació a corregir.

L'article 25 desenvolupa les garanties i procediment en la correcció de faltes greument perjudicials per a la convivència.

1. Les faltes greument perjudicials per a la convivència en el centre tipificades a l'article 37.1 de la Llei d'educació es corregeixen mitjançant una sanció de les previstes a l'article 37.3 de la Llei esmentada. Correspon a la direcció del centre imposar la sanció en la resolució de l'expedient incoat a l'efecte, sense perjudici que la mesura correctora incorpori alguna activitat d'utilitat social per al centre i, en el seu cas, del rescabament de danys que es puguin establir de manera complementària en la resolució del mateix expedient.

2. La instrucció de l'expedient a què fa referència l'apartat anterior correspon a un o una docent amb designació a càrrec de la direcció del centre. A l'expedient s'estableixen els fets, i la responsabilitat de l'alumnat implicat, i es proposa la sanció així com, si escau, les activitats d'utilitat social per al centre i, en el seu cas, l'import de reparació o restitució dels danys o materials que eventualment hagin quedat afectats per l'actuació que se sanciona.

3. De la incoació de l'expedient la direcció del centre n'informa l'alumnat afectat i, en el cas de menors de 18 anys, també els progenitors o tutors legals. Sense perjudici de les altres actuacions d'instrucció que es considerin oportunes, abans de formular la proposta definitiva de resolució, l'instructor o instructora de l'expedient ha d'escoltar l'alumnat afectat, i també els progenitors o tutors legals, i els ha de donar vista de l'expedient completat fins a la proposta de resolució provisional per tal que puguin manifestar la seva conformitat amb allò que a l'expedient s'estableix i es proposa o hi puguin formular al·legacions. El termini per realitzar el tràmit de vista de l'expedient, de la realització del qual n'ha de quedar constància escrita, és de cinc dies lectius i el termini per formular-hi al·legacions és de cinc dies lectius més.

4. Per tal d'evitar perjudicis majors a l'educació de l'alumnat afectat o a la de la resta d'alumnat del centre, en incoar un expedient la direcció del centre pot aplicar, de

manera excepcional, una suspensió provisional d'assistència a classe per un mínim de tres dies lectius prorrogables fins a un màxim de 20 dies lectius, que ha de constar en la resolució de la direcció que incoa l'expedient. Aquesta suspensió pot comportar la no-assistència al centre. Altrament, l'alumne/a haurà d'assistir al centre, però no podrà participar en les activitats lectives amb el seu grup mentre duri la suspensió provisional d'assistència a classe. En tot cas, en la suspensió provisional d'assistència a classe, que s'ha de considerar a compte de la sanció, s'han de determinar les activitats i mesures educatives a dur a terme durant aquest període.

5. Un cop resolt l'expedient per la direcció del centre, i a instàncies dels progenitors o tutors legals, o de l'alumnat afectat si és major d'edat, el consell escolar pot revisar la sanció aplicada, sens perjudici, de la presentació dels recursos o reclamacions pertinents davant els serveis territorials corresponents. En qualsevol cas, la direcció del centre ha d'informar periòdicament el consell escolar dels expedients que s'han resolt. Les faltes i sancions a què es refereix aquest article prescriuen, respectivament, als tres mesos de la seva comissió i de la seva imposició.

6. Per garantir l'efecte educatiu de l'aplicació de les sancions que comportin la pèrdua del dret a assistir temporalment al centre en les etapes d'escolarització obligatòria es procurarà l'acord del pare, mare o tutor o tutora legal. Quan no s'obtingui aquest acord, la resolució que imposa la sanció expressarà motivadament les raons que ho han impedit. La sanció d'inhabilitació definitiva per cursar estudis en el centre, en les etapes obligatòries, ha de garantir a l'alumne/a un lloc escolar en un altre centre. El Departament d'Educació ha de disposar el que sigui pertinent quan el centre afectat no pugui gestionar directament la nova escolarització de l'alumnat en qüestió.

7. Quan, en ocasió de la presumpta comissió de faltes greument perjudicials per a la convivència, l'alumne/a, i la seva família en els i les menors d'edat, reconeixen de manera immediata la comissió dels fets i accepten la sanció corresponent, la direcció imposa i aplica directament la sanció. Tanmateix, ha de quedar constància escrita del reconeixement de la falta comesa i de l'acceptació de la sanció per part de l'alumne/a i, en els i les menors d'edat, del seu pare, mare o tutor o tutora legal.

L'apartat 1 de la disposició addicional dinovena, que desenvolupa la **Responsabilitat en les conductes greument perjudicials per a la convivència en els centres**, disposa que:

1. La direcció del centre públic ha de comunicar al ministeri fiscal qualsevol fet que pugui ser constitutiu de delictes o falta perseguible penalment comès per qualsevol persona de la comunitat educativa en el centre o en relació directa amb la seva activitat, sense perjudici de la continuïtat de les accions correctores previstes en aquest Decret per a l'alumnat i en la regulació disciplinària d'aplicació als treballadors del centre d'acord amb el que preveuen les lleis.

(...)

3. [DECRET 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya](#) (DOGC 4670 - 06.07.2006)

L'article 25, sobre l'**Àmbit d'aplicació** de la mediació, disposa que:

(...)

2. Es pot oferir la mediació en la resolució de conflictes generats per conductes de l'alumnat contràries a les normes de convivència o greument perjudicials per a la convivència del centre, llevat que es doni alguna de les circumstàncies següents:
a) Que la conducta sigui una de les descrites en l'apartat b) o c) de l'article 38, i s'hagi emprat greu violència o intimidació, o la descrita en l'apartat h) del mateix article.

b) Que ja s'hagi utilitzat el procés de mediació en la gestió de dos conflictes amb el mateix alumne o alumna, durant el mateix curs escolar, qualsevol que hagi estat el resultat d'aquests processos.

3. Es pot oferir la mediació com a estratègia de reparació o de reconciliació, un cop aplicada una mesura correctora o una sanció, per tal de restablir la confiança entre les persones i proporcionar nous elements de resposta en situacions semblants que es puguin produir.

Arxiu 17 **EQUIP DE VALORACIÓ**

El director o directora de cada centre educatiu pot definir un **equip de valoració** que estarà integrat per diferents professionals en funció dels recursos disponibles.

Per tal de formar aquest equip es recomana:

- Vetllar perquè sigui estable.
- Que estigui integrat per 5/6 professionals com a màxim.
- Que en formin part el tutor o tutora, el psicopedagog o psicopedagoga del centre, un membre de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP) i algun professional de la comunitat educativa (Mossos d'Esquadra, serveis socials, etc.) que pugui oferir orientacions sobre la situació d'assetjament (o presumpte assetjament) que cal valorar.

L'equip de valoració, per encàrrec del director o directora, pot realitzar les tasques següents per tal de valorar el cas i assessorar sobre la intervenció que es podria dur a terme:

- Compilació d'informació: entrevistes amb l'alumnat implicat (assetjat i qui presumptament fa assetjament).
- Informació a les famílies de l'alumnat implicat (assetjat i qui presumptament fa assetjament) i contrast de la mateixa.
- Redacció de l'informe de valoració i propostes d'actuació pel que fa a:
 - Alumnat que ha patit una situació d'assetjament:
 - Mesures d'atenció i protecció
 - Mesures educatives
 - Alumnat que ha tingut una conducta assetjadora envers un company o companys:
 - Mesures correctores provisionals
 - Mesures educatives

Arxiu 18

L'Equip de Valoració designat pel director o directora del centre, en el cas que ho consideri adient, compilarà informació sobre el fet succeït parlant amb els tutors i les tutores de l'alumnat implicat, les seves famílies i altres membres de la comunitat educativa.

És important que l'obtenció d'informació es faci des del respecte i la no-estigmatització de l'alumne.

Es recomana protocolaritzar la recollida d'informació a través d'un full o pauta de compilació (s'adjunta un model).

PAUTA DE COMPILACIÓ I RECOLLIDA D'INFORMACIÓ DELS ASPECTES REFERITS AL CAS

DATA DE LA DETECCIÓ:

Qui ha fet la detecció? _____

DADES DELS ALUMNES IMPLICATS:

Alumne/a assetjat/da:

Nom i cognoms:

Curs:

Tutor/a:

Edat:

Alumne/a assetjador/a*:

Nom i cognoms:

Curs:

Tutor/a:

Edat:

FET DETECTAT I UBICACIÓ

Descripció del fet:

--

* En el cas que hi hagi diversos alumnes implicats, es recolliran també les seves dades

Aquest incident ha estat protagonitzat per l'alumne/a (o alumnes):

☐ Sol/a

☐ En grup

Del seu grup classe? ☐ Sí ☐ No

Del centre? ☐ Sí ☐ No

☐ En el centre

aula ☐ passadissos ☐ gimnàs ☐ pati ☐ altres ☐

☐ Fora del centre

COMPORTAMENT DE L'ALUMNE/A ASSETJADOR/A*

☐ 1ª vegada

☐ Repetició

En cas de repetició, breu resum de la intervenció duta a terme anteriorment

DADES DE CONTEXT I/O FAMILIAR RELLEVANTS

ALTRES ASPECTES RELLEVANTS A CONSIDERAR

- *En el cas que hi hagi diversos alumnes implicats, es recollirà també aquesta informació de cadascun d'ells.*

COMPORTAMENT DE L'ALUMNE/A ASSETJAT/DA*

☐ 1ª vegada

☐ Repetició

En cas de repetició, breu resum de la intervenció duta a terme anteriorment

DADES DE CONTEXT I/O FAMILIAR RELLEVANTS

ALTRES ASPECTES RELLEVANTS A CONSIDERAR

Arxiu 19 **ENTREVISTA A L'ALUMNAT IMPLICAT**

Un cop hem compilat la informació relativa al fet detectat, serà convenient dur a terme una entrevista individual amb cadascun dels alumnes implicats per conèixer més dades sobre la seva situació personal i la seva valoració dels fets.

Algunes consideracions generals

- Crear un clima de confiança i de respecte que faciliti la comunicació.
- Fer que se sentin participants del procés establert.
- Evitar plantejar l'entrevista com un interrogatori, utilitzant el diàleg com a instrument per a la bona comunicació.
- Oferir informació objectiva, realista i contrastada sobre què es considera assetjament.
- Actuar amb honestat amb el jove, informant-lo que es trametrà la informació als familiars o a altres serveis, si és necessari.

Algunes consideracions per a l'entrevista a l'alumnat assetjador:

- Parlar amb serenitat, utilitzant un to de veu respectuós i no agressiu, i evitar discussions, ja que creen resistències.
- Evitar valoracions morals o de judici. Cal recordar que és un espai per recollir informació per a la intervenció posterior.

Algunes consideracions per a l'entrevista a l'alumnat assetjat:

- Trametre'ls que entenem la dificultat de parlar del que ha passat o està passant, però també la importància de fer-ho.
- Parlar amb serenitat i evitar que es culpabilitzi pel que ha passat o està passant.
- No parlar de forma excessiva i escoltar atentament i amb empatia.

Continguts de l'entrevista

Hi ha cinc eixos d'atenció que ens poden ajudar a conèixer la situació personal i contextual de l'alumne:

1. SITUACIÓ FORMATIVA
2. SITUACIÓ FAMILIAR
3. OCUPACIÓ DEL TEMPS D'OCI/LLEURE
4. ASPECTES RELACIONALS
5. FACTORS DE PERSONALITAT, PSICOLÒGICS I/O CONDUCTUALS.

GUIA

1. SITUACIÓ FORMATIVA

- Curs que fa i correspondència amb l'edat
- Percepció del menor sobre la seva situació formativa
- Possible absentisme i/o passivitat
- Dificultats d'adaptació i/o poca integració amb els companys o amb les normes
- Expectatives acadèmiques
- Motivació / satisfacció per l'estudi
- Models de referència (professors / companys / família)
- Rendiment acadèmic

2. SITUACIÓ FAMILIAR

- Estructura familiar
 - Amb qui viu
 - Situació ocupacional dels pares
- Dinàmica familiar
 - Comunicació
 - Confiança
 - Afectivitat
 - Cohesió
 - Relació entre els pares
 - Relació amb els pares
 - Relació amb els germans
 - Estil educatiu (permissiu, autoritari, etc.)
 - Límits i normes
- Actitud de la família davant la situació d'assetjament que s'ha donat

3. TEMPS D'OCI

- Activitats d'oci, aficions, lleure educatiu i esport
- Temps d'oci familiar compartit

4. ASPECTES RELACIONALS

En el centre:

- Grup d'amics. Rol en el grup d'amics.
- Relacions amb els companys del grup-classe. Rol en el grup-classe

Fora del centre:

- Pertinença a algun grup social. Rol en el grup social.

5. FACTORS DE PERSONALITAT, PSICOLÒGICS I/O CONDUCTUALS

Emocionals

- Grau d'autoestima
- Grau d'autonomia
- Grau d'autocontrol emocional
- Trastorns / medicació

Socials

- Reconeixement de l'altre
- Empatia
- Assertivitat
- Habilitats comunicatives

Gestió positiva dels conflictes

- Autocontrol del comportament i de la conducta
- Competències per a la resolució de conflictes: escolta activa, diàleg, facilitat per arribar a acords en què tothom hi guanyi

Arxiu 20 **ENTREVISTA AL GRUP D'OBSERVADORS**

Detectar les situacions d'assetjament és complex, especialment per part de les persones adultes, docents i famílies. La relació amb els iguals pot facilitar que qui està patint assetjament doni a conèixer als seus companys el que està passant, però que aquests no facin res per canviar la situació. És important treballar amb aquest grup d'observadors passius per transmetre'ls, d'una banda, la voluntat ferma d'aturar l'assetjament i, d'altra banda, que es vol fer comptant amb la seva col·laboració.

La passivitat dels observadors té conseqüències negatives en el grup, tant en el clima d'aula com en el desenvolupament personal dels seus membres, ja que:

- a. Legitimen accions reprovables, quan callen perquè no saben què fer o temen ser acusats de "xivatos".
- b. Esdevenen còmplices de l'assetjador, quan legitimen les seves accions.
- c. Fomenten viure en un clima de temor i injustícia regit per la llei del més fort, quan miren cap a un altre costat.

En definitiva, el desenvolupament moral i la capacitat de discernir d'aquests observadors passius resulten greument afectats quan veuen que algú pateix injustament i no fan res per evitar-ho.

Els **objectius de l'entrevista** a l'alumnat observador són:

- a. **Sensibilitzar enfront l'assetjament** entre iguals, propiciant l'empatia cap a qui el pateix.
- b. **Contribuir a trencar la llei del silenci** per tal de visualitzar possibles situacions d'assetjament que roman ocult als ulls de les persones adultes.
- c. **Animar a identificar i confirmar** qui pateix assetjament i qui l'exerceix.
- d. **Buscar la seva implicació**, proporcionant ajuda per tal de **canviar el rol d'espectador passiu a col·laborador actiu**.
- e. Ajudar a **assumir el rol d'alumne ajudant**, acordant les primeres **mesures de protecció** cap a la víctima.
- f. **Garantir la confidencialitat**.

Comptar amb els iguals en la gestió dels conflictes és fonamental. La seva col·laboració ens pot permetre esbrinar si s'està donant una situació d'assetjament, identificar els seus protagonistes i ajudar les persones afectades.

Es proposa reunir un petit grup d'observadors en un espai que faciliti una conversa relaxada i discreta. La sala de mediació pot ser un bon lloc, ja que es pot associar a un espai en el qual es resolen conflictes de manera voluntària i es garanteix la confidencialitat. A més de demanar-los ajuda en la detecció d'una possible situació d'assetjament, cal treballar amb ells el seu canvi de rol i que siguin capaços de deixar de banda les pors. És important que se sentin segurs, transmetre que no els maltractaran i que ningú no els ha d'acusar de "xivatos", ja que comunicant una injustícia ajuden a qui està patint.

Algunes de les qüestions que podem plantejar al petit grup d'observadors podrien ser:

- *Sabeu per què us he demanat que vingueu?*
- *Sabeu què es fa en aquest espai?*
- *M'agradaria que m'ajudéssiu a resoldre una situació...*
- *Però abans ens presentarem...*
- *Esteu bé al centre?*
- *Hi ha persones que no s'ho passen bé al centre. En sabeu d'alguna? Heu vist alguna vegada algú que s'ho estigui passant malament?*
- *Sabeu què és l'assetjament?*
- *Sabeu com és i què fa la persona que assetja?*
- *Sabeu com és i què sent la persona assetjada?*
- *Hi ha persones que ho veuen i no fan res? Per què?*
- *Què vol dir per a vosaltres ser "xivato"? Us sembla que és el mateix que comunicar que algú està patint una injustícia?*
- *Ens assembla que ara algú està patint assetjament i m'agradaria que m'ajudéssiu. Sabeu qui és? Sabeu qui està assetjant? Necessitem saber qui són aquestes persones per poder-les ajudar.*
- *Què podem fer?*
- *Podem comptar amb vosaltres?*
- *(...)*

Arxiu 21 **ENTREVISTA A LES FAMÍLIES**

COMUNICACIÓ DELS FETS

Recomanacions generals

- És important que es faci una presentació clara, amb una comunicació calmada.
- És important utilitzar les eines de comunicació adequades (empatia, missatges en primera persona, etc.) per no alarmar excessivament la família.
- És important explicitar que l'escola i la família tenen el mateix objectiu i per això es demana col·laboració i compromís.
- Es recomana valorar l'esforç i la feina feta per la família.
- Es recomana transmetre confiança en el fet que les coses poden millorar.
- Es recomana evitar:
 - centrar-se en la persona en lloc de tractar el fet,
 - jutjar ni fer sentir culpable la família.

Recomanacions per a l'entrevista

1. Notificar el fet, sense minimitzar-lo ni sobredimensionar-lo, i explicar que s'ha donat un incompliment de les normes d'organització i funcionament de centre.
2. Comunicar a la família l'actitud de tolerància zero enfront les conductes assetjadores.
3. Demanar a la família què els han explicat els seus fills i filles per poder contrastar la informació.
4. Preguntar a la família quina és la seva opinió sobre els fets i com s'ha sentit per poder tenir referències sobre el seu posicionament.
5. Explicar a la família que el centre treballa de manera preventiva amb un protocol d'actuació per a aquests casos.

6. Destacar l'oportunitat de poder abordar la situació i intervenir de forma educativa amb l'alumne, juntament amb la col·laboració i implicació de la família.
7. Finalment, agrair la seva col·laboració i citar-los a una entrevista al més aviat possible per comunicar les intervencions que el centre durà a terme i demanar-los el seu compromís.

Arxiu 23 **ACTUACIONS AMB L'ALUMNAT ASSETJADOR I ALTRES ALUMNES SEGUIDORS**

En una situació d'assetjament, a més de la persona o persones assetjadores, n'hi pot haver d'altres que animin o que observin sense participar directament, però amb aquesta actitud passiva tolerin l'assetjament. Per aquest motiu, el centre ha de preveure accions amb l'alumnat assetjador i amb els altres alumnes que hagin estat presents en el moment dels fets.

En el cas que es consideri que els fets constitueixen una falta greument perjudicial per a la convivència, es pot activar el [Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront conflictes greus](#). L'activació no ha d'excloure aplicar les actuacions d'intervenció descrites en aquest protocol. En tot cas, es vetllarà perquè les actuacions que es duguin a terme no entrin en contradicció.

Intervenció amb l'alumnat maltractador

1. Mesures de control

- Realitzar entrevistes individuals per comunicar a l'alumnat implicat les intervencions, i fer-lo partícip d'aquestes mesures transmetent-li la voluntat d'ajudar-lo que les coses li vagin bé.
- Dur a terme actuacions que permetin desenvolupar formes d'autocontrol i autoreflexió sobre la conducta d'assetjament i els efectes per a ell mateix i per la persona assetjada, i que l'ajudin a entendre el conflicte i a evitar situacions semblants (p.ex. dinàmiques de grup per treballar el conflicte i les seves conseqüències, [fitxa d'autoreflexió](#), etc.)

2. Responsabilitats

- S'ha de potenciar la responsabilitat de les pròpies actuacions. Això implica que, a més de les mesures sancionadores pertinents, l'alumnat assetjador demani disculpes a l'alumnat maltractat i/o dugui a terme accions concretes de reparació. Les sancions tindran caire reparador i educatiu, i es vetllarà perquè siguin proporcionades i relacionades amb els fets.

3. Altres mesures educatives

Paral·lelament, és important establir mesures educatives per tal de:

- Desenvolupar les habilitats socials i treballar l'empatia (vegeu tema [Educació socioemocional](#) del Projecte de Convivència).
- Proposar tècniques cognitives d'autocontrol i gestió de les emocions (vegeu tema [Educació socioemocional](#) del Projecte de Convivència).
- Ajudar-lo a establir vincles amb altres companys de manera que se senti part del grup, assumeixi les responsabilitats que li corresponen i faciliti que altres també formin part del grup (vegeu tema [Participació](#) del Projecte de Convivència).
- Realitzar les activitats educatives de prevenció del present protocol ([Guia de prevenció per a l'alumnat EP](#), [Guia de prevenció per a l'alumnat ESO](#), [Pràctiques restauratives: cercles de diàleg](#)).

En cas d'assetjament, com ja s'ha comentat, la direcció del centre educatiu pot valorar l'activació, si és procedent, el [Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront conflictes greus](#).

També s'haurà de considerar si els fets poden ser considerats falta o delicte i, per tant, caldrà comunicar-ho a Fiscalia i, en el cas del menors inimputables, serà necessari posar en marxa el protocol següent:

[Protocol d'actuació amb menors de catorze anys en situacions de conflicte o comissió d'una infracció penal](#)

Intervenció amb l'alumnat seguidor

En el cas de l'**alumnat seguidor**, és important:

- Analitzar les conseqüències de la seva conducta, per a ells mateixos i per als altres.
- Definir i assumir el seu rol i prendre consciència de la necessitat de denunciar les situacions d'assetjament.

- Fomentar valors com el respecte i la solidaritat amb els companys que poden ser o són maltractats o assetjats.
- Realitzar les activitats educatives de prevenció del present protocol ([Guia de prevenció per a l'alumnat EP](#), [Guia de prevenció per a l'alumnat ESO](#), [Pràctiques restauratives: cercles de diàleg](#)).
- Realitzar activitats educatives de prevenció i sensibilització dels protocols per a la millora de la convivència:
[Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront el ciberassetjament entre iguals](#)
[Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront conflictes greus](#).

Arxiu 24 **ACTUACIONS AMB L'ALUMNAT ASSETJAT**

Totes les mesures proposades haurien de tenir en compte la situació de partida de l'alumnat que ha patit **assetjament** i les seves possibilitats, per tal que, amb el suport necessari, pugui assumir-les i ser partícip del procés personal de transformació del conflicte.

Les actuacions haurien de centrar-se en els eixos següents:

- **Mesures de protecció i seguretat** adreçades a l'alumne consistents en:
 - **L'observació atenta** per part del professorat per evitar noves situacions d'assetjament (vegeu [Tipus d'assetjament entre iguals](#) i [Indicadors de coneixement o sospita d'una situació d'assetjament \(alumne assetjat\)](#)).
 - **L'acompanyament i seguiment diari** per part d'un professor o professora referent amb qui l'alumne o alumna tingui confiança i una relació empàtica i afectiva.
 - L'impuls de programes **d'ajuda entre iguals**, companys-tutors, que poden oferir tranquil·litat i confiança, i contribuir que no es repeteixin aquestes situacions.
 - El foment del **treball cooperatiu** per afavorir l'acompanyament dels alumnes agredits i la implicació de la resta del grup, evitant situacions d'aïllament. Per saber-ne més podeu consultar l'apartat [Treball a l'aula](#) de la XTEC que recull diverses estratègies metodològiques.
- **Sol·licitar la col·laboració i el compromís de la família.** Els [continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu](#) són una bona eina per recollir les propostes i compromisos que adquireixen el centre i la família, i així facilitar-ne el seguiment. (vegeu [Entrevista a les famílies](#)).
- **Acompanyament per part de l'equip docent, tutor, orientador o professional de l'EAP:**
 - Recuperació de l'autoestima
 - Afavorir una actitud positiva cap als aprenentatges.

- Proposar activitats en què pugui participar de manera activa, i que l'ajudin a expressar-se i comunicar-se.
- Valorar els seus progressos, tant des del centre com des de la família.
- Realitzar activitats per aprendre a gestionar i regular les emocions: preveure estats emocionals negatius, generar emocions positives, autocontrol, assertivitat, etc. (vegeu Tema [Educació Socioemocional](#) del Projecte de convivència).
- Proposar mesures i estratègies per desenvolupar la competència social (vegeu Tema [Educació Socioemocional](#) del Projecte de convivència).
- **Mesures curriculars específiques** en el cas que els fets hagin afectat el procés escolar de l'alumne.
- **Derivació del cas a altres professionals**, si cal una intervenció més especialitzada (metge pediatria o metge de família, Unitat de Salut Mental, etc.)

En el cas que, a més, el fet sigui considerat conflicte greu, s'activarà també el [Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront conflictes greus](#).

Arxiu 25 **ACTUACIONS AMB EL GRUP-CLASSE
PER DONAR RESPOSTA A LES SITUACIONS
D'ASSETJAMENT ENTRE IGUALS**

La resposta a l'assetjament entre iguals posa l'èmfasi en qui assetja i en qui és assetjat. Tanmateix, és important no centrar l'atenció exclusivament en aquests alumnes ja que, de fet, l'assetjament és un fenomen grupal: el grup, explícitament o amb la seva actitud passiva, amplifica i legitima les conductes d'assetjament.

En grups altament cohesionats és més difícil que es doni una situació d'assetjament, però en el cas que es produeixi és molt probable que pugui aturar-se amb la col·laboració dels membres del grup que, d'una banda, desaproven la conducta i pressionen a qui l'exerceix perquè deixi de fer-ho i, d'altra, ofereixen ajuda a qui pateix assetjament.

El grup pot ser l'element clau del clima relacional de l'aula. Per tal que assumeixi aquest rol de facilitador de la convivència, cal que prengui consciència, entre d'altres, dels principis següents:

- Totes les persones tenen dret a ser respectades, no insultades, ni menyspreades o humiliades.
- L'abordatge de la diversitat s'ha de fer amb curiositat i respecte, sense etiquetatges ni exclusió dels que són diferents, per així contribuir a valorar-la com una riquesa.
- L'acompanyament i suport als companys o companyes que puguin patir discriminació, tot mostrant empatia, pot facilitar que expressin com se senten.
- Les persones que discriminen també necessiten ajuda per prendre consciència de la situació i les seves conseqüències, i per assumir responsabilitats i reparar la relació amb l'altra persona.

La intervenció enfront l'assetjament entre iguals ha d'aconseguir introduir canvis en les dinàmiques internes del grup i transformar els silencis, els maltractaments, l'exclusió o l'aïllament, que han estat indicadors d'un conflicte latent, per tal d'aturar l'assetjament i donar resposta a la persona que està patint. També ha d'incidir en l'assumpció de la responsabilitat individual de qui assetja.

Propostes d'actuació:

1. Fer saber a l'alumnat que mantindrem una **postura de tolerància zero** enfront qualsevol tipus de conducta d'assetjament.
2. Realitzar **seguiments del clima relacional** de l'aula.
3. Treballar per crear un **clima escolar de rebuig a les conductes d'assetjament**, mitjançant tutories en les quals s'abordi el problema de manera indirecta (*role-playing*, estudi de casos, dilemes morals, etc.)
4. **Diferenciar el comportament del “xivato” de la conducta de denúncia** del patiment d'un company.
5. **Implicar l'alumnat en la creació d'un marc protector**, preventiu i corrector de l'aïllament i victimització a través d'iniciatives com “el cercle d'amics”, tutories entre iguals, alumnat ajudant, equip de mediació, etc.
6. Dur a terme programes de [competència social](#) que facilitin el desenvolupament personal, social i moral de l'alumnat.
7. Educar en la [gestió positiva dels conflictes](#).
8. Implementar programes [d'habilitats socials](#) i relacionals per treballar [l'assertivitat](#).
9. Desenvolupar programes [d'educació socioemocional](#) per facilitar l'expressió dels sentiments i ser capaç d'empatitzar amb l'assetjat.
10. Proposar estratègies metodològiques (vegeu [Metodologies](#)) que ajudin a cohesionar el grup (mètodes cooperatius, etc.).

Arxiu 26 **PRÀCTIQUES RESTAURATIVES:
CERCLES RESTAURATIUS**

Les **pràctiques restauratives** tenen el seu origen en la **justícia restaurativa**¹. Ofereixen eines que permeten prevenir, detectar, gestionar i resoldre les situacions de conflicte o problemes per tal de millorar la convivència i reforçar els vincles afectius entre les persones afectades per aquestes situacions. Existeix un ampli ventall de pràctiques restauratives: en l'àmbit preventiu, trobem, per exemple, els **cercles de diàleg** (vegeu [Pràctiques restauratives: cercles de diàleg](#)) i en l'àmbit d'intervenció, trobem, entre d'altres, els **cercles restauratius** i el **conferencing**.

El cercle restauratiu

A l'escola, el **cercle restauratiu** vol posar l'accent en la comunitat, en la reconstrucció de relacions, en la responsabilitat i en la confiança per gestionar conflictes de manera conjunta, dialogada i participativa.

Sovint l'alumnat no preveu ni comprèn l'impacte real dels seus actes en les altres persones. Una de les singularitats d'aquesta estratègia és que **dóna veu a tot l'alumnat**, ja hagi estat directament implicat o bé s'hagi vist d'alguna manera afectat. El fet d'implicar tant a les persones que han estat protagonistes del conflicte com a aquelles que s'han vist afectades per la situació proporciona un escenari nou en el qual es dialoga en pla d'igualtat, es comparteixen els punts de vista dels altres, s'expressen motius i necessitats, de manera que cadascú pot assumir la seva responsabilitat i fer propostes de millora que contribueixin a trobar **acords**, a **restablir les relacions** i, en definitiva, que tothom se senti millor.

D'altra banda, en el cercle restauratiu s'emfatitza que la persona o persones que hagin comès el dany assumeixin les seves **responsabilitats** i obligacions per satisfer la persona o persones a les quals han fet mal, i així reparar les relacions deteriorades entre ells i en la resta de la comunitat.

¹ Ted Wachtel [Definindo qué es restaurativo](#). Instituto Internacional de Prácticas Restaurativas (IIPR)

En l'àmbit **escolar** el cercle restauratiu pot:

- Facilitar la resolució dialogada dels conflictes.
- Ajudar a entendre que les pròpies accions afecten els altres i a posar en pràctica l'empatia.
- Donar veu a les persones afectades i permetre la reparació dels danys causats.
- Contribuir a sentir-se part no només del problema sinó també de la solució.
- Restaurar vincles i relacions personals.

Els participants del **cercle restauratiu** es reuneixen de forma voluntària amb l'ajuda d'una **persona facilitadora** que els explicarà com funciona el cercle, a més, vetllarà perquè es respecti el torn de paraula per assegurar que tots els participants tinguin la possibilitat de parlar i ser escoltats, així com d'escoltar els altres. Per facilitar-ho es disposa d'un "objecte de parlar", és a dir, un objecte que quan la persona el té li dóna la paraula, però també l'escolta activa de la resta del grup. D'aquesta manera s'eviten discussions d'anada i tornada, es dóna veu a les persones més callades i es facilita que es mostrin més assertives. Aquest "objecte de parlar" passa per tots els participants i dóna la possibilitat de parlar, però no obliga a fer-ho.

Un cercle restauratiu pot ser útil per respondre a conflictes o conductes inadequades d'un alumne o d'un petit grup d'alumnes que afecten tot el grup-classe. El cercle restauratiu no especifica típicament agressor i agredit i no segueix estrictament un guió, però sí sol utilitzar preguntes pròpies d'altres pràctiques restauratives com el *conferencing*. El cercle pot ser seqüencial, és a dir, els participants tenen la paraula seqüencialment i es fan tantes voltes al cercle com són necessàries, o no seqüencial, és a dir, té la paraula una persona o altra sense ordre fix. En un i altre cas, una persona del grup registrarà les idees o decisions del grup.

El **cercle restauratiu** s'organitza en tres fases² i en cadascuna d'elles les persones poden parlar i ser escoltades.

² Vicenç Rul-lan (2011) [*Justicia y Prácticas Restaurativas. Los Círculos Restaurativos y su aplicación en diversos ámbitos*](#). Fundación Universitaria Iberoamericana.

1a Fase. Comprensió mútua: cada persona parla i és escoltada sobre com està en aquell moment en relació als fets que s'han produït. Cada persona pot parlar de com se sent i les altres poden entendre-la millor. D'aquesta manera s'estableixen connexions que faciliten la comprensió mútua.

En aquesta fase les preguntes serien:

- ***Què vols que se sàpiga i a qui li vols dir?*** (el narrador es dirigeix a una persona concreta i li explica com se sent)
- ***Què has entès?*** (el facilitador verificarà la comprensió)
- ***És això el que volies dir? Vols afegir alguna cosa més?*** (el facilitador assegurarà si era això el que el narrador volia explicar).

Aquestes preguntes es van repetint facilitant la intervenció de tots els participants fins que es té la percepció que tothom ha tingut la possibilitat d'expressar allò que volia.

2a Fase. Responsabilitat mútua: en un conflicte hi ha persones directament implicades i altres que en resulten afectades. En aquesta fase, cada participant expressa què pensava i què volia aconseguir quan va actuar de la manera que ho va fer. Totes les persones del grup estaven fent alguna cosa quan van passar els fets, o bé van actuar com a conseqüència dels fets, per això és important que es repeteixi el procés de manera que tothom tingui la possibilitat de parlar i ser escoltat.

Les preguntes guia en aquesta fase són:

- ***Què vols que se sàpiga i a qui li vols explicar sobre el que pensaves o volies quan es van produir els fets?***
- ***Què has entès?***
- ***És això el que volies dir? Vols afegir alguna cosa més?***

3a Fase. Acords: en aquesta fase es tracta de parlar sobre allò que voldrien que passés a partir d'aquell moment.

Les preguntes guia són:

- ***Què t'agradaria que passés a partir d'ara?***
- ***Què pots oferir i a qui?***
- ***Què necessites i a qui li vols demanar?***

Cada persona, voluntàriament, ofereix una acció i el facilitador les anota totes i ajuda a concretar-les assignant també un termini d'execució.

Els acords es revisaran en el termini fixat. No es tracta tant d'analitzar en detall què s'ha fet sinó com se senten els participants del cercle. Si els participants estan satisfets, es celebra que la comunitat hagi estat capaç de gestionar els seus conflictes mitjançant el diàleg, i si queden aspectes per resoldre, es poden plantejar noves accions.

Conferencing³

El **conferencing** és una pràctica restaurativa que consisteix en una **reunió estructurada** en la qual participen agressors, agredits i altres persones afectades a les quals es convida a participar (companys o amics afectats, família...) de manera voluntària. La **persona facilitadora** no participa activament del cercle, sinó que manté enfocada la reunió i fa les preguntes restauratives als participants. En primer lloc s'adreça a l'ofensor, després a la víctima i la seva família i amics, donant-los la possibilitat de parlar del conflicte des de la seva perspectiva i explicar com els va afectar. Finalment, es demana el mateix a la família i als amics de l'ofensor.

Una particularitat és que la decisió la porten a terme totes les persones que s'han vist afectades per aquest delictes, si bé la condició indispensable és l'acceptació de responsabilitat per part de l'ofensor.

La pràctica del *conferencing* va començar en molts països com un complement dels programes de mediació, que incorpora al procés altres actors rellevants, dóna la veu a més persones i compta amb el suport de la comunitat.

Les preguntes restauratives als **ofensors** són:

- *Què ha passat?*
- *En què estaves pensant en aquell moment?*
- *En què has pensat des de l'incident?*
- *Qui creus que ha estat o han estat afectats per les teves accions?*
- *Com creus que s'ha vist o s'han vist afectats?*
- *Com et sents davant aquest fet?*
- *Què pots oferir per arreglar aquesta situació?*

³ Guardiola, M.J i altres. (2012) [*¿Es el conferencing una herramienta útil para los programas de mediación en el ámbito penal del Departamento de Justicia?*](#) Centro de Estudios Jurídicos y Formación Especializada.

Les preguntes restauratives a les **persones ofeses** són:

- *Quina va ser la teva reacció en el moment de l'incident?*
- *Com et sents respecte al que va passar?*
- *Què ha estat el més difícil per a tu?*
- *Com van reaccionar els teus amics, la teva família... davant d'aquesta situació?*
- *Quin t'agradaria que fos el resultat d'aquesta reunió?*
- *Què pots oferir per arreglar aquesta situació?*

La resta de persones també expressaran els sentiments respecte al que va passar i concretaran què poden aportar a la millora de les relacions.

El model originari, també conegut com Police-Led Conferencing (Wagga-Wagga model) s'utilitzava per a delictes lleus comesos per menors. El facilitador era un agent de policia que formulava les preguntes preestablertes en un guió.

Arxiu 27 INTERVENCIÓ AMB LES FAMÍLIES

Una bona proposta d'intervenció ha de tenir en compte dues dimensions: la intervenció escolar i la **intervenció familiar** (amb la família de l'alumne ofès i la de l'ofensor). També es pot comptar amb les famílies d'alumnes del grup-classe que han actuat com a seguidors o bé observadors actius, si es creu necessari. S'aconsella que les entrevistes a les famílies es facin individualment.

Els objectius són compartits pel centre i la família pel que caldrà cercar la seva complicitat per donar coherència a les actuacions. Els [continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu](#) són una bona eina per recollir les propostes i compromisos que adquireixen el centre i la família i així facilitar-ne el seguiment.

És important mantenir absoluta confidencialitat sobre qualsevol circumstància que faci referència a qualsevol dels alumnes implicats.

Actuacions amb la família de l'alumnat assetjat

- Valorar la conveniència d'atendre la família amb l'alumne o alumna.
- Cal comptar amb la família afectada i sol·licitar la seva col·laboració. **Les famílies han de sentir-se recolzades** per poder treballar conjuntament i evitar que prenguin iniciatives que agreugin la situació.
- **Donar a la família la possibilitat d'expressar els seus sentiments**, ajudant-la a analitzar la situació de forma proporcionada, sense minimitzar els fets ni sobredimensionar les conseqüències.
- Mantenir reunions per **informar** de les mesures que s'han pres. **Compartir aquells acords que impliquen la seva participació** (especialment les d'observació). Acordar un calendari de reunions.
- Recollir els **compromisos i acords** entre la família, el centre i l'alumne en els [continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu](#).
- Oferir pautes que **ajudin a afrontar de forma adient** la situació del seu fill o filla (guia per a les famílies).
- Proposar el seguiment dels acords per tal que la família percebi que el cas no es dóna per tancat, sinó que s'estarà **atent al procés**.

- Orientar la família sobre la **necessitat de suports externs** per superar el problema.
- **No és aconsellable realitzar reunions generals amb les famílies** quan es tracten aquest temes, i encara menys reunir a les parts més afectades pel fet.
- Transmetre l'**agraïment** per la seva cooperació i la confiança dipositada en el centre.

El web [Família i Escola. Junts x l'Educació](#) ofereix guies per a les famílies amb orientacions i recursos en el cas que els fills estiguin patint assetjament:

- [Prevenió i detecció de l'assetjament](#)

Intervenció amb la família de l'alumnat agressor:

Aquesta intervenció és delicada. Pot passar que la família es posicioni a la defensiva, ja sigui negant la responsabilitat del seu fill o fills, o bé justificant la seva conducta i traslladant la responsabilitat a altres persones, fins i tot a la víctima.

És important centrar l'interès en els fets i en com donar una resposta positiva proporcionant a cadascú l'ajuda que necessiti.

Valorar la conveniència d'atendre la família amb l'alumne o alumna present.

- Informar la família de la **gravetat del problema** i que no s'han de permetre ni consentir més agressions per part del seu fill. Comunicar-los que les conductes greument perjudicials per a la convivència que a més impliquen discriminació per raó de gènere, sexe, raça naixença o qualsevol altra condició personal o social, seran considerades **faltes especialment greus**.
- Comunicar les sancions i les actuacions que es duren a terme.
- Demanar la **col·laboració** a la família perquè el seu fill o filla **accepti la seva responsabilitat**, es disculpi amb el company assetjat i reperi el mal que li ha fet.
- Mostrar a la família la necessitat que els seus fills i filles aprenguin **altres formes de relacionar-se**.
- Oferir a la família **pautes** que els ajudin a treballar amb els seus fills l'autocontrol de la violència, fomentant l'autoestima, el desenvolupament de l'empatia i l'assertivitat, per facilitar el desenvolupament de criteris propis que els protegeixin de conductes grupals.
- Recollir els compromisos i acords entre la família, el centre i l'alumne o alumna en els [continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu](#).

- Orientar la família, si escau, sobre la **necessitat de suports externs** per a la superació del problema.

El web [Família i Escola. Junts x l'Educació](#) ofereix guies per a les famílies amb orientacions i recursos en el cas que els fills presentin conductes assetjadores:

- [Prevenció i detecció de l'assetjament](#)

Intervenció amb les famílies de l'alumnat seguidor i observador

Les propostes d'intervenció en una situació d'assetjament abasten els alumnes directament implicats, els seguidors i els observadors, així com les seves famílies. En el cas que fos necessari entrevistar-se amb aquestes famílies, es recomana que les entrevistes es facin individualment.

Tanmateix, es poden organitzar sessions formatives i d'intercanvi per a les famílies dels alumnes seguidors i observadors que proporcionin eines que facilitin la seva tasca educativa per desenvolupar en els fills els valors del respecte i la responsabilitat. La pàgina web [Família i Escola. Junts x l'Educació](#) ofereix aquests mòduls formatius, que tenen com a objectius:

- Sensibilitzar les famílies sobre el valor del respecte o la responsabilitat i la importància de treballar-los amb els fills.
- Orientar i assessorar les famílies sobre com fomentar el respecte o la responsabilitat en els seus fills.
- Possibilitar l'intercanvi d'experiències i l'aprenentatge entre iguals.

[Mòdul autoformatiu sobre el valor del respecte](#)

[Mòdul autoformatiu sobre el valor de la responsabilitat](#)

Arxiu 28 **MEDIACIÓ**

El Títol 3 del [DECRET 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya](#) tracta de la **mediació escolar** com a procés educatiu de gestió de conflictes.

La mediació és una estratègia de gestió positiva de conflictes que intenta treballar amb l'altre i no contra l'altre, per tant, el punt de partida ha de ser el reconeixement mutu, la confidencialitat i la voluntat d'acord. El procés de mediació és voluntari i, amb l'ajuda d'una tercera persona imparcial, té com a objectiu que les parts en conflicte siguin capaces d'arribar a acords consensuats i cooperatius mitjançant el diàleg, i així viure i conviure pacíficament.

En l'article 25.2 del mateix decret s'exposa que la mediació es pot oferir en la resolució de conflictes generals per conductes de l'alumnat contràries a les normes de convivència o greument perjudicials per a la convivència del centre, llevat que s'hagi emprat violència o intimidació.

L'assetjament entre iguals planteja obertament un problema de relació en què una persona abusa del seu poder sobre una altra de manera reiterada i amb intenció de fer-li mal.

Les conductes assetjadores poden ser intimidatòries o violentes, físicament o psicològicament, per això, caldrà valorar si és adequat oferir la mediació i en quin moment. És possible que calgui un temps i/o una intervenció terapèutica per poder dur a terme una mediació després d'una situació d'assetjament.

La persona medidora ha de ser conscient del desequilibri de poder que es dona en una situació d'assetjament. Tot i la seva neutralitat, haurà d'intentar que ambdues parts també prenguin consciència d'aquest desequilibri i reequilibrar la relació de poder o bé facilitar que les parts en conflicte ho facin. D'aquesta manera serà possible expressar les necessitats i arribar a una solució consensuada i més justa i, a més, restaurar o establir una relació basada en el respecte.

També es pot oferir la mediació com a estratègia de reparació o de reconciliació, un cop aplicada una mesura correctora o una sanció, per tal de restablir la confiança entre les persones i proporcionar nous elements de resposta en situacions semblants que es puguin produir, com queda recollit a l'article 25.3 de l'esmentat decret.

Tenint en compte que les conductes discriminatòries poden ser prou greus com per activar el protocol de conflictes greus i iniciar la incoació d'un expedient, l'article 26 exposa que, en el cas que el procés de mediació s'iniciés durant la tramitació d'un procediment sancionador, el centre ha de disposar de la confirmació expressa de l'alumne o alumna, i, si és menor, dels seus pares, en un escrit dirigit al director o a la directora del centre on consti l'opció per la mediació i la voluntat de complir l'acord a què s'arribi.

En aquest cas, s'atura provisionalment el procediment sancionador, s'interrompen els terminis de prescripció previstos als articles 37 i 48, i no es poden adoptar les mesures provisionals recollides a l'article 44, o bé se suspèn provisionalment la seva aplicació, si ja s'haguessin adoptat.

En una situació d'assetjament hi pot haver més d'un alumne assetjador i podria ser interessant que poguessin dialogar tots plegats amb l'ajuda d'una persona facilitadora. Fins i tot, es pot valorar la bondat de donar veu a altres persones, com els amics o les famílies. En aquests casos es podria optar per oferir una pràctica restaurativa (vegeu [Pràctiques restauratives: cercles restauratius](#)).

Arxiu 29 **REGISTRE I SEGUIMENT**

Registre del fet

Registre de fets

Data	
Persona que fa l'informe:	
Alumnat implicats (noms i cursos):	..
* Assetjat/da	
* Assetjador/a.....	
Lloc i hora del fet:	..
Descripció del fet:	
	.
	.
Procediment de resolució del cas:	
	.
	.

Procediment d'intervenció

Registre d'actuacions

Actuacions realitzades amb l'alumne/a assetjat/da*

Actuacions:.....

Data:.....

Amb el grup-classe

Actuacions:.....

Data:.....

Amb la família

Actuacions:.....

Data:.....

Acords presos:

amb l'alumne/a assetjat/da*

Acords:.....

Data:.....

Amb el grup-classe

Acords:.....

Data:.....

Amb la família

Acords (inclosos en la carta addicional de compromís educatiu)

.....

Data:.....

Actuacions realitzades amb l'alumne/a assetjador/a*

Actuacions:.....

Data:.....

Amb el grup-classe

Actuacions:.....

Data:.....

Amb la família

Actuacions:.....

Data:.....

Acords presos:

amb l'alumne/a assetjador/a*

Acords:.....

Data:.....

Amb el grup-classe

Acords:.....

Data:.....

Amb la família

Acords (inclosos en la carta addicional de compromís educatiu)

.....

Data:.....

* En el cas que hi hagi diversos alumnes implicats, es recollirà també aquesta informació de cadascun d'ells.

Seguiment 1: (s'ha aturat la situació de maltractament? Valoració)

amb l'alumne/a assetjat/da

Revisió:.....

Data:.....

Amb el grup-classe

Revisió:.....

Data:.....

Amb la família

Revisió (dels acords inclosos en la carta addicional de compromís educatiu).....

.....

Data:.....

Seguiment 1: (s'ha aturat la situació de maltractament? Valoració)

amb l'alumne/a assetjador/a*

Revisió:.....

Data:.....

Amb el grup-classe

Revisió:.....

Data:.....

Amb la família

Revisió (dels acords inclosos en la carta addicional de compromís educatiu).....

.....

Data:.....

* En el cas que hi hagi diversos alumnes implicats, es recollirà també aquesta informació de cadascun d'ells.

Arxiu 30 **AUTOAPRENTATGE**

Els protocols per a la millora de la convivència, entre els quals es troba el Protocol per a la prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar, tenen com a valor afegit que:

1. Ofereixen orientacions a tres nivells: prevenció, detecció i intervenció.
2. Es posa l'èmfasi en la prevenció i la detecció.
3. Ofereixen un circuit amb orientacions i un marc comú d'actuació que cada centre ha d'actualitzar.
4. Coordinen i donen coherència a les accions dels diferents agents educatius implicats.
5. Impulsen les relacions interdepartamentals.
6. Incorporen **l'aprenentatge organitzatiu** com un element de millora.

Una vegada s'ha activat el protocol i s'han desenvolupat les actuacions corresponents a cada nivell, és necessari valorar l'eficàcia del circuit, dels processos i els recursos, detectar els punts febles i fer les propostes de millora corresponents per tal d'aconseguir el màxim ajustament possible del protocol a les necessitats de l'alumnat, del centre i del context.